

Tanja Mainio & Kirsimaria Pakonen

CAP 2023–2027

Ohjelmakauden vaikutus Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maatalouteen

CAP 2023–2027

Ohjelmakauden vaikutus Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maatalouteen

Tanja Mainio & Kirsimaria Pakonen
Opinnäytetyö
Kevät 2023
Maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma

Tekijät: Mainio Tanja, Pakonen Kirsimaria

Opinnäytetyön nimi: CAP 2023–2027

Ohjelmakauden vaikutus Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maatalouteen

Työn ohjaaja: Hirvonen Antti

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2023

Sivumäärä: 59 + 2 liitettä

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää CAP 2023–2027-ohjelmakauden vaikutusta Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maatalouteen sekä alueen viljelijöiden näkemyksiä. Työssä käsitellään viljelijöiden suhtautumista huoltovarmuuteen sekä maanviljelyn merkitystä hiilineutraalisuuteen. Lisäksi työssä tarkastellaan uuden ohjelmakauden vaikutusta ympäristöön sekä maatalouden kannattavuuteen. Työhön sisältyy kysely, joka osoitettiin Pohjois-pohjanmaan ja Kainuun alueen viljelijöille. Työn tilaajana toimi MTK-Pohjois-Suomi.

Aihe on ajankohtainen, koska Euroopan komissio hyväksyi 31.8.2022 Suomen CAP-suunnitelman vuosille 2023–2027. CAP-suunnitelman toimeenpano alkoi vuonna 2023. Kyselytutkimus toteutettiin alkuvuodesta 2023, jolloin ohjelmakausi oli käynnistymässä. Työn tausta-aineistona käytettiin useita kotimaisia lähteitä. Viljelijöiden vastauksista saattoi päätellä, ettei uuden ohjelmakauden sisältö ole vielä kaikilta osin selvillä. Tämä vaikutti osaltaan viljelijöiden vastauksiin. Kyselyn teemat olivat viljelijöiden asenteet, tilan tulevaisuus, huoltovarmuus, hiilensidonta ja viljelijöiden näkemykset CAP 2023–2027:sta.

Tutkimuksessa selvisi, että kohdentamalla tukia aktiiviviljelyyn turvataan jatkossakin Suomen huoltovarmuus ja kestävä maatalous osana suomalaista yhteiskuntaa. Lisäksi selvisi, että viljelijät kokevat maatalouteen kohdistettujen ympäristötoimien olevan ristiriidassa taloudellisesti kannattavan viljelyn kanssa. Tukien painopisteitä muuttamalla maatalouden kannattavuus ja ympäristötoimet tukisivat toisiaan.

Asiasanat: CAP 2023–2027, hiilensidonta, huoltovarmuus, maatalous, EU -tuet.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Agricultural and rural industries

Authors: Mainio Tanja & Pakonen Kirsimaria

Title of thesis: CAP 2023–2027 The impact of the program period on the agriculture of Northern Ostrobothnia and Kainuu

Supervisor: Hirvonen Antti

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2023

Number of pages: e.g. 59 + 2 appendices

The aim of the thesis was to find out the impact of the CAP 2023–2027 program period on the agriculture of Northern Ostrobothnia and Kainuu, as well as the views of farmers in the region. The work discusses the attitude of farmers towards security of supply and the importance of agriculture to carbon neutrality. The thesis also examines the impact of the new program period on the environment and the profitability of agriculture. The thesis also includes a survey. The survey was addressed to the farmers of Northern Ostrobothnia and Kainuu region. MTK-Pohjois-Suomi was the client of the thesis.

The topic is topical because the European Commission approved Finland's CAP plan for the years 2023–2027 on 31 August 2022. The implementation of the CAP plan started in 2023. The survey was done at the beginning of 2023, when the program period was about to start. Several domestic sources and survey results were used as background material for the thesis. From the answers of the farmers, it could be concluded that the content of the new program period is not yet clear in all respects. This influenced the farmers' reactions. The survey's themes were farmers' attitudes, the future of the farm, security of supply, sequestering carbon dioxide and farmers' views on CAP 2023–2027.

The study revealed that by allocating subsidies to active farming, Finland's security of supply and sustainable agriculture as a part of Finnish society will be safeguarded in the future. In addition, it was found that farmers feel that the environmental measures aimed at agriculture are in conflict with economically profitable farming. By changing the priorities of subsidies, agricultural profitability and environmental measures would support each other.

Keywords: CAP 2023–2027, sequestering carbon dioxide, security of supply, agriculture, EU subsidies

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	MAATALOUS SUOMESSA SEKÄ POHJOIS-POHJANMAAN JA KAINUUN ALUEELLA	8
3	COMMON AGRICULTURAL POLICY (CAP).....	11
3.1	CAP:n tavoitteet	11
3.2	CAP:n taloudellinen vaikutus.....	13
4	CAP 2023–2027	14
4.1	Ekojärjestelmätuki	15
4.2	Aktiiviviljelijä	16
4.3	Ehdollisuus.....	16
4.4	Ympäristökorvaus.....	18
4.4.1	Ympäristökorvauksen tilakohtaiset toimenpiteet	18
4.4.2	Ympäristökorvauksen lohko-kohtaiset toimenpiteet	19
4.5	Fosforiasetus.....	20
4.6	Eläintuet	21
4.7	Tukimäärät ohjelmakaudella.....	23
5	HUOLTOVARMUUS.....	24
6	HIILINEUTRAALIUS	26
7	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	28
8	TULOKSET.....	29
8.1	Taustatiedot.....	29
8.2	Asenteet	31
8.3	Luonnonmukainen viljely	34
8.4	Hiilensidonta.....	34
8.4.1	Viljelijöiden halukkuus hiilensidontaan	35
8.4.2	Hiilensidontaan käytettävät keinot.....	36
8.5	Huoltovarmuus	37
8.5.1	Viljelijän osuus huoltovarmuusketjussa.....	37
8.5.2	Kauppan valmius huomioida alkutuottajat osana huoltovarmuusketjua	38
8.5.3	Huoltovarmuuden turvaaminen CAP 2023–2027:ssa	39
8.5.4	Toimenpiteet huoltovarmuuden turvaamiseksi jatkossa.....	40
8.6	Tilan tulevaisuus.....	41

8.7	Viljelijöiden näkemyksiä CAP 2023–2027:sta.....	43
8.7.1	Ohjelmakauden tavoitteiden tuntemus.....	44
8.7.2	CAP 2023–2027:n vaikutus maatilayrityksen kannattavuuteen.....	44
8.8	Paremmat tai huonommat asiat aiempaan verrattuna.....	46
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	47
9.1	Ilmasto- ja ympäristötoimet.....	47
9.2	Eläintilojen korvaukset.....	48
9.3	Maatalouden kokonaisvaltainen kehittäminen tulevaisuudessa	48
10	POHDINTA.....	52
	LÄHTEET.....	54
	LIITTEET	60

1 JOHDANTO

EU:ssa on ollut käytössä yhteinen maatalouspolitiikka Common Agricultural Policy (CAP) vuodesta 1962 lähtien. Maatalouden tukijärjestelmä muodostuu useasta eri tukivälineestä. Rahoituslähteen perusteella tuet jaetaan täysin EU:n rahoittamiin suoriin tukiin, maaseudun kehittämiseen suunnattuihin tukiin, jotka ovat osittain EU:n rahoittamia sekä kansallisesti rahoitettuihin tukiin (Maa- ja metsätalousministeriö 2022a.)

Suomen olosuhteet ovat hyvin erilaiset kuin monissa muissa EU -maissa. Yhteisen maatalouspolitiikan tuet eivät riitä korvaamaan Suomen maatalouden erityisolosuhteita, joten Suomessa maksetaan EU:n tukia täydentävää kansallista tukea. Kansallisen tukijärjestelmän osat ovat Etelä-Suomen AB-alue sekä Keski- ja Pohjois-Suomen C-tukialue. Pohjoisen C-alue on jaettu viiteen osaluueeseen. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022b.)

Euroopan komissio hyväksyi 31.8.2022 Suomen CAP-suunnitelman vuosille 2023–2027. CAP-suunnitelman toimeenpano alkoi vuonna 2023. Opinnäytetyössä käsitellään viljelijöiden suhtautumista huoltovarmuuteen sekä maanviljelyn merkitystä hiilineutraalisuuteen. Opinnäytetyössä tarkastellaan uuden ohjelmakauden vaikutusta ympäristöön ja talouteen. Tukipolitiikalla vaikutetaan rakenteisiin, elinkelpoisten tilojen kehittymiseen sekä niiden menestymiseen.

Opinnäytetyön tavoitteena on analysoida CAP 2023–2027 ja tuottaa tietoa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maatalousyrittäjien näkemyksistä juuri alkaneeseen ohjelmakautteen. Työssä käsitellään myös viljelijöiden näkemyksiä Suomen maataloudesta. Viljelijöille tehdyssä kyselyssä teemoina olivat viljelijöiden asenteet, tilan tulevaisuus, huoltovarmuus, hiilensidonta ja viljelijöiden näkemykset CAP 2023–2027:sta.

Omana tavoitteenamme oli tutustua mahdollisimman kattavasti CAP 2023–2027:ään ja tuottaa keskeisistä asioista tiivis, mutta kattava tietopaketti. Halusimme myös tuoda esiin viljelijöiden ajatuksia ohjelmakaudesta. Tavoitteenamme oli syventää osaamistamme EU -tuista sekä vahvistaa ammattiosaamistamme.

2 MAATALOUS SUOMESSA SEKÄ POHJOIS-POHJANMAAN JA KAINUUN ALUEELLA

Suomen puhdas maaperä, runsaat vesivarat ja ilma ja luovat hyvän pohjan maanviljelylle. Suomen pellot sopivat hyvin nurmituotantoon, joka on kotieläintalouden kannalta merkittävää. Pohjoisen sijainnin vuoksi kasvintuhoojia esiintyy vähän, eikä torjunta-aineita tarvitse siksi käyttää suuria määriä. Suomen eläintautitilanne on erittäin hyvä, ja muuhun Eurooppaan verrattuna mikrobilääkkeiden käyttö on vähäistä. Pohjoisen oloissa satotasot ovat matalia verrattuna muuhun Eurooppaan, mutta tutkimuksen, opetuksen ja teknologian avulla satotasoa voidaan nostaa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022c, 9.)

Taulukko 1 kuvaa maatalousmaan käyttöä Suomessa sekä Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa. Suomessa oli vuonna 2022 käytössä olevaa maatalousmaata 2 268 000 hehtaaria. Viljeltyä peltoalaa siitä oli 2 035 000 hehtaaria ja kesantoa 208 000 hehtaaria. Rehunurmea oli viljelyksessä 794 000 hehtaaria. Pohjois-Pohjanmaan alueella viljeltyä peltoa oli yhteensä 215 500 hehtaaria ja Kainuun alueella 22 600 hehtaaria. Tästä alle 5-vuotiasta rehunurmea Pohjois-Pohjanmaalla oli 111 900 hehtaaria ja Kainuussa 18 500 hehtaaria. Yli 5-vuotiasta nurmea viljelystä alasta Pohjois-Pohjanmaalla oli 2 % ja Kainuussa 4 %. Vuonna 2022 Pohjois-Pohjanmaalla tilan keskimääräinen peltopinta-ala oli 64 hehtaaria ja Kainuussa 45 hehtaaria (Luonnonvarakeskus 2022a; Luonnonvarakeskus 2022b.)

TAULUKKO 1. Maatalousmaan käyttö 2022 koko maan, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella (Luonnonvarakeskus 2022c.)

Maatalousmaan käyttö 2022					
	Koko maa	Pohjois-Pohjanmaa		Kainuu	
	Hehtaaria (1000 ha)	Hehtaaria (1000 ha)	Prosenttia viljellystä alasta	Hehtaaria (1000 ha)	Prosenttia viljellystä alasta
Käytössä oleva maatalousmaa	2268,0	239,9		25,6	
Viljelty ala yhteensä	2035,3	215,5		22,6	
Viljat yhteensä	1063,9	91,6	43 %	3,4	15 %
Nurmi, alle 5-vuotta	794,3	111,9	52 %	18,5	82 %
Nurmi, yli 5-vuotta	19,8	3,9	2 %	1,0	4 %

Vuonna 2022 maatalous- ja puutarhayrityksiä Suomessa oli 43 611 kappaletta, näillä oli keskimäärin käytössä olevaa peltoa 52 hehtaaria. Noin 85 % tiloista oli perhevilmelmiä, yhdeksän prosenttia maatalousyhtymiä, ja osakeyhtiöitä oli kolme prosenttia. Päätuotantosuuntana kasvinviljely oli 70 %:lla tiloista ja kotieläintalous 21 %:lla tiloista. Loput 9 % ovat sekatiloja, joilla ei ole yhtä ainoaa päätuotantosuuntaa. Vuonna 2022 maatalous- ja puutarhayrityksiä oli Pohjois-Pohjanmaalla 3775 kappaletta ja Kainuussa 565 kappaletta. (Luonnonvarakeskus 2022b; Luonnonvarakeskus 2022d.)

Aloittavien viljelijöiden määrä on laskussa. Vuonna 2018 aloitustuki myönnettiin 447 viljelijälle. 2020 aloitustuen sai 244 viljelijää ja vuonna 2021 enää 239 aloittavaa viljelijää. (Ruokavirasto 2022a.) Vuonna 2020 Suomessa noin 14 500 maatilalla harjoitettiin muuta yritystoimintaa maa- ja puutarhatalouden lisäksi. Muu yritystoiminta on toimintaa, jossa hyödynnetään tilan rakennuksia, koneita, aluetta tai tuotteita. Yleisin muun yritystoiminnan muoto oli maataloustyön tekeminen tilan ulkopuolella, ja sitä harjoitti 6 600 tilaa. Vuonna 2020 tiloista 32 % harjoitti muuta yritystoimintaa. Muun yritystoiminnan liikevaihto oli pääsääntöisesti alle 10 % tilan kokonaisliikevaihdosta. Yleisintä muu yritystoiminta oli lammis- vuohi tai hevostiloilla. (Luonnonvarakeskus 2022e.)

Taulukko 2 kuvaa kotieläinten määrää vuonna 2022 Suomessa sekä Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa. Nautojen lukumäärä on ilmoitettu 1.12.2022, lampaiden määrä 1.5.2022 ja sikojen määrä 1.4.2022. Siipikarjatiloilta luonnonvarakeskus on vuodesta 2021 lähtien kerännyt tiedot vain niiltä

tiloilta, joilla siipikarjaa on vähintään 50 lintua. Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa ei ole suuria siipikarjatiloja, joten ne on jätetty taulukon 2 ulkopuolelle. (Luonnonvarakeskus 2022f.)

TAULUKKO 2. Kotieläinten lukumäärä vuonna 2022 koko maassa, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella (Luonnonvarakeskus 2022f; Luonnonvarakeskus 2022g.)

Kotieläinten lukumäärä 2022								
		Naudat yhteensä	Lypsy- lehmät	Emo- lehmät	Sonnit	Hiehot ja vasikat yhteensä	Siat	Lampaat
Koko maa	Eläimiä	821971	243165	63106	99112	416588	1059087	127868
	Tiloja	8268	5088	2095	4118	14905	792	1187
Pohjois- Pohjanmaa	Eläimiä	129894	40574	8610	14878	65832	51259	10573
	Tiloja	1187	845	203	547	2204	35	94
Kainuu	Eläimiä	16218	6652	745	974	7847	..	2459
	Tiloja	201	143	28	75	367	2	25

3 COMMON AGRICULTURAL POLICY (CAP)

EU:ssa on käytössä yhteinen maatalouspolitiikka Common Agricultural Policy (CAP). Maatalouden tukijärjestelmä muodostuu eri tukivälineistä. Tuet jaetaan kokonaan EU:n rahoittamiin suoriin tukiin, kansallisesti rahoitettuihin tukiin ja osittain EU:n rahoittamiin maaseudun kehittämiseen suunnattuihin tukiin. Viljelijällä on mahdollisuus saada useita erilaisia eläin- ja peltotukia, joille on asetettu omat tavoitteet ja tukiehdot. Tukien tarkoituksena on ylläpitää tuotannon kannattavuutta, lisäksi tukia on mahdollista saada investointeihin ja tilan kehittämiseen. Nuorilla viljelijöillä on mahdollista saada aloitustukea sekä nuorten viljelijöiden EU -tukea. Maataloustukien toimeenpanosta ja maksuksesta vastaa Ruokavirasto. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022a; Maa- ja metsätalousministeriö 2022d.)

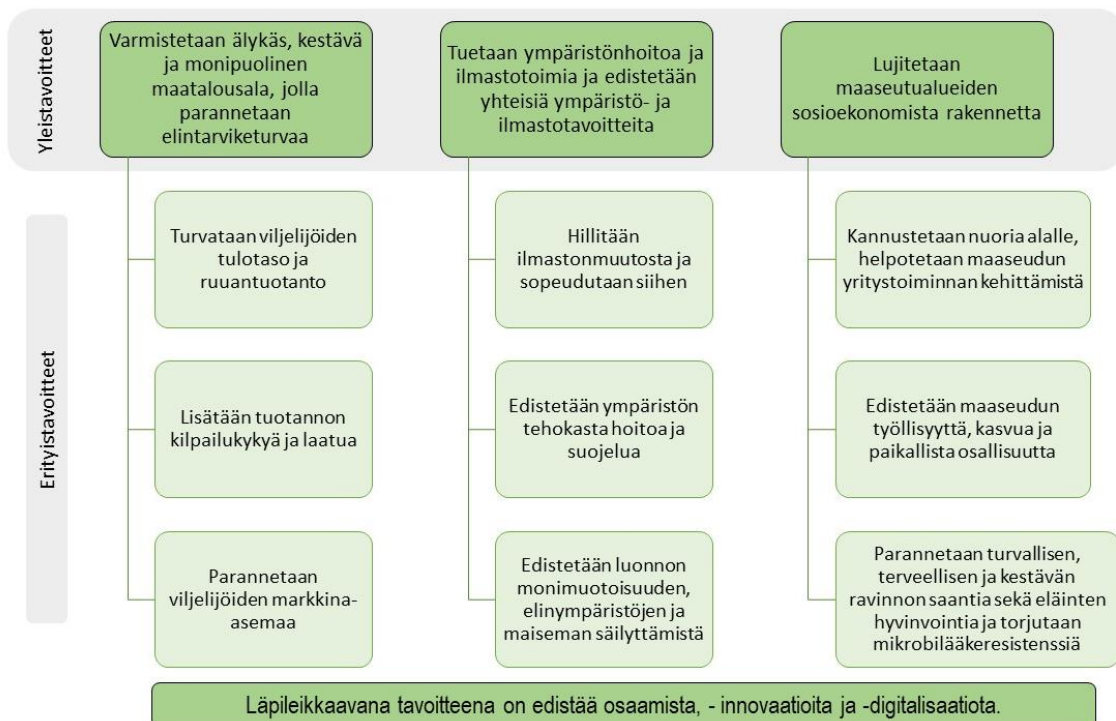
EU:n yhteinen maatalouspolitiikka koskee 28 jäsenvaltion alueella 10 miljoonaa maatilaa. Peruslainsäädäntö on koskee kaikkia jäsenmaita, ja päätökset tehdään yhdessä Euroopan komission, parlamentin ja jäsenmaiden kanssa. Poliitiikan keinoin ylläpidetään sekä kehitetään kohtuuhintaisen elintarvikkeiden saatavuutta kuluttajille ja monipuolista tuotantoa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022a.)

3.1 CAP:n tavoitteet

Alun perin EU:n suorien tukien tavoitteena oli korvata viljelijöille hintojen laskun seurauksena syntyneitä tulomenetyksiä. Nykyisin suorien tukien saamisen ehdoiksi on asetettu kasvukunnon ylläpitoon, ympäristönsuojeluun, eläinten, ihmisten ja kasvien terveyteen sekä elintarviketurvallisuuden liittyviä ehtoja. Luonnonhaittakorvauksella pyritään korvaamaan luonnonolosuhteiden aiheuttamia haittoja. Ympäristökorvauksen tavoitteena on korvata viljelijälle ympäristön huomioimisesta aiheutuneita tulomenetyksiä ja kustannuksia. (Laki maatalouden rakennetuista 28.12.2007/1476, 2.5 §; Maa- ja metsätalousministeriö 2022b.)

Euroopan unionin maatalouspolitiikan yleistavoitteena on pyrkiä parantamaan maatalouden, elintarvikealan ja maaseudun kestävää kehitystä sekä tukien avulla pyritään edistämään tavoitteiden saavuttamista (kuvio 1). Yleistavoitteet voidaan ryhmitellä kolmeen pääryhmään: ympäristöön, kannattavuuteen sekä maaseutualueisiin liittyviin toimiin. Kannattavuuteen liittyvillä toimilla pyritään

edistämään kilpailukykyistä ja kestävää maataloutta, jolla varmistetaan elintarviketurva sekä viljelijöiden kohtuullinen tulotaso. Ympäristönsuojelun tavoitteena on torjua ilmastonmuutosta luonnonvarojen kestävällä käytöllä sekä tukea ja vahvistaa ympäristönsuojelua, luonnon monimuotoisuutta ja ilmastotoimia. Maaseutualueisiin liittyvillä toimilla pyritään säilyttämään maaseutualueet elinvoimaisina ja lujittamaan maaseutualueiden sosioekonomista rakennetta. Yleistavoitteisiin pyritään erityistavoitteiden avulla, joiden tavoitteena on antaa tukea, jotta elintarviketurva ja maatalouden monimuotoisuus paranisi sekä maataloustuotannon taloudellinen kestävyys varmistuisi. Tavoitteena on myös parantaa maatilojen kilpailukykyä, viljelijöiden asemaa arvoketjussa sekä eläinten hyvinvointia. Erityistavoitteiden avulla pyritään toiminta- ja tuotantotavoissa huomioimaan ilmastoon sekä ympäristöön liittyvät vaatimukset ja vaikutukset kiertotaloutta ja resurssitehokkuutta hyödyntäen. Erityistavoitteiden avulla pyritään edistämään työllisyyttä sekä sosiaalista osallisuutta ja paikallista kehitystä maaseutualueilla, myös metsätaloudessa ja kiertotaloudessa. Maaseutuun liittyvät tavoitteet pyrkivät tukemaan maaseutuyritysten sukupolvenvaihdoksia sekä vastaamaan yhteiskunnan vaatimukseen laadukkaasta ja terveellisestä ruuasta. Lämpileikkaavana tavoitteena on edistää osaamista, innovaatioita ja digitalisaatiota. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/211; Maa- ja metsätalousministeriö 2022a.)

KUVIO 1. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/211.)

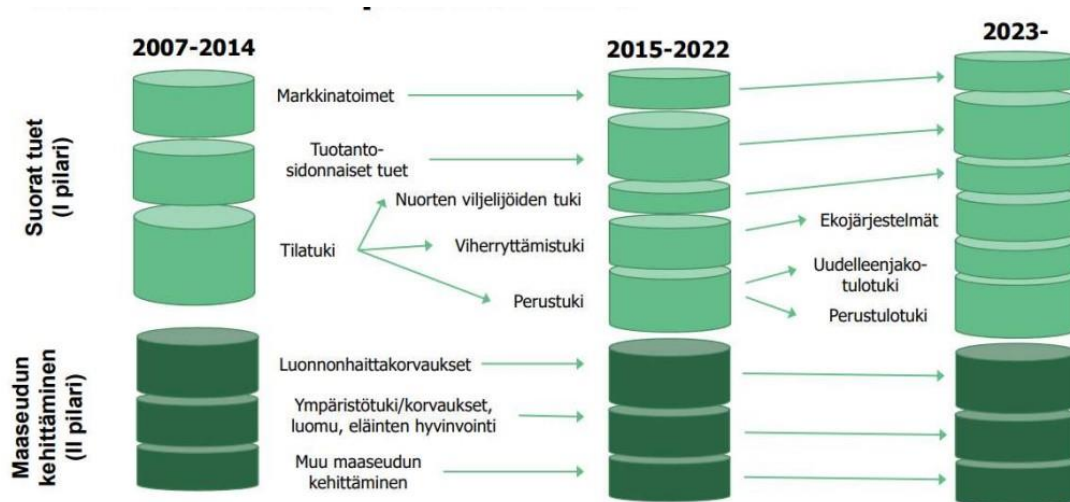
EU:n yhteisellä maatalouspolitiikalla halutaan taata kohtuuhintainen ruoka kuluttajille. Asetettuihin tavoitteisiin pyritään ensisijaisesti EU -välineillä. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022b.)

3.2 CAP:n taloudellinen vaikutus

Maataloustukien merkitys viljelijöiden tulonmuodostuksessa on suuri. Luonnonvarakeskuksen laskennan mukaan vuonna 2014 tukien osuus maatalojen kokonaistuotosta oli noin 34 %. Maatalouden tuotantokustannukset ovat selvästi tuottoja suuremmat. Tästä syystä ruuan alkutuotannon jatkuminen nykyisessä laajuudessaan ei olisi Suomen oloissa mahdollista ilman tukia. Pohjoisen sijainnin ja pienen tilakoon vuoksi maatalouden tuotantokustannukset ovat Suomessa selvästi korkeammat kuin keskimäärin EU:n alueella. Esimerkiksi maidon tuotantokustannus on noin kaksinkertainen verrattuna maidosta saatavaan tuottajahintaan. Viljelijätukien tavoitteena on turvata suomalaisen maataloustuotannon kannattavuus sekä jatkuvuus. Tuet voivat muodostaa kolmasosan, jopa puolet tilan vuosittaisista tuloista, tukien määrään vaikuttaa tilan tuotantosuunta ja tukialue. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022b.)

4 CAP 2023–2027

CAP 2023–2027 ohjelmakaudella keskeistä on tavoitteet, tulokset ja niiden seuranta. Suorien tukien ekojärjestelmät täydentävät ilmasto- ja ympäristötoimien kokonaisuutta, ympäristökorvauksissa on uudistettuja toimenpiteitä ja painotuksia sekä ilmasto- ja ympäristönäkökulmaa vahvistetaan. Aiempaa enemmän ilmasto- ja ympäristövaatimuksia sisältävä ehdollisuuden järjestelmä korvaa aiemmin käytössä olleet täydentävät ehdot ja viherryttämistuen. Aiemmin käytössä ollut perustuki on korvattu perustulotuella, jota voi saada kaikesta maatalousmaasta. Kaikesta maatalousmaasta voi perustulotuen lisäksi saada uudelleenjakotulotukea, nuoren viljelijän tulotukea, ekojärjestelmätukea sekä tärkkelysperuna- ja erikoiskasvipalkkiota (kuvio 2). Uudelleenjakotuki on tuotannosta irrotettu ja tuen painotus on keskimääräistä pienemmille tiloille. Kaikki viljelykelpoiset peruslohkot, jotka ovat peltoa tai luonnonlaidunta ja -niittyä, luokitellaan maatalousmaaksi. Uusilla lohkoilla viljelykelpoisuus tarkoittaa sitä, että peruskunnostus on suoritettu ja kasvien viljely on mahdollista. Vanhoilla lohkoilla pellon viljelykunnosta tulee huolehtia aktiivisesti. Maatalousmaan tulee olla vapaa puutosta, tästä poikkeuksena ovat pysyvät nurmet, joilla sallitaan puita tietty määrä. Metsälaitumia ja kosteikkoja ei lasketa maatalousmaaksi. Maatalousmaaksi ei katsota alaa, jolla ei ole todettu maataloustoimintaa kolmeen vuoteen. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022e; Ruokavirasto 2022b.)

KUVIO 2. EU -tukivälineiden perusrakenne (Vähäsöyrinki 2023a).

Peltotukihaku muuttuu vuonna 2023 kokonaan sähköiseksi. Edelliseltä ohjelmakaudelta CAP 2023–2027:ään on siirtynyt mm. eläimiä ja peltokasveja koskevat tuotantosidonnaiset suorat EU -tuet, ympäristökorvaukset, luomutuotannon edistäminen ja investointituet maaseudun toimintaympäristön kehittämiseksi. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022f.)

Korvauskelpoisuus on peruslohkolla oleva ominaisuus. Uusia peruslohkoja on mahdollista saada korvauskelpoiseksi tilusjärjestelyjen kautta, mutta joissain tilanteissa korvauskelpoisuus on myös mahdollista siirtää peruslohkolta toiselle. Korvauskelpoisista lohkoista voi saada samat tuet kuin kaikista maatalousmaasta. Lisäksi korvauskelpoisista lohkoista voi saada luonnonhaittakorvausta, ympäristökorvausta, luonnonmukaisen tuotannon korvausta sekä kansallista pohjoista pinta-alatukea. Pysyvänä nurmena ilmoitetun alan tulee aina täyttää pysyvän nurmen vaatimukset. (Ruokavirasto 2022b.)

Tilapäisesti viljelemätön kasvikoodi on poistunut. Ala, joka ei täytä maatalousmaan edellytyksiä, täytyy poistaa peruslohkosta rajakorjauksella tai passivoida koko peruslohko. Jos ala otetaan takaisin viljelyyn, sen voi palauttaa peruslohkoksi. Käyttöön palautetulle alalle palautuu samat ”ominaisuudet” kuin ennen poistoa. Poistosta ei seuraa neljän vuoden karenssia kuten aiemmin. Maatalousmaalla edellytetään olevan maataloustoimintaa, mikä tarkoittaa, että satokasviksi ilmoitetulla alalla on tuotettava maataloustuotteita, eli kasvusto on perustettava riittävällä ja alueelle soveltuvalla siemenmäärällä ja tulee pyrkiä tuottamaan korjuu- ja markkinakelpoinen sato. Jos satonurmeksi ilmoitetun lohkon satoa ei käytetä maataloustuotteeksi, nurmet on niitettävä 31.8. mennessä. Ympäristösopimukseen kuulumattomilla kesannoilla, luonnonlaitumilla ja luonnonniityillä niitto, laidunnus tai muokkaus on suoritettava myös 31.8. mennessä. Nuoren viljelijän EU -tuki maksetaan enintään 150 hehtaarille, aikaisemmin raja on ollut 90 hehtaaria. (Kokko 2023; Vähäsöyrinki 2023b.)

4.1 Ekojärjestelmätuki

Suorien tukien uudet ekojärjestelmät täydentävät ilmasto- ja ympäristötoimien kokonaisuutta. Ekojärjestelmä korvaa aiemmin käytössä olleen viherryttämistuen ja on viljelijöille vapaaehtoinen. Ekojärjestelmätukea voidaan myöntää talviaikaisesta kasvipeitteestä, luonnonhoitonurmista, viherlannoitusnurmista sekä monimuotoisuuskasveista. Pinta-alasta yhteensä enintään 25 % voi olla luonnonhoitonurmea, viherlannoitusnurmea, ja monimuotoisuuskasveja. Ekojärjestelmätukea voidaan

myöntää viljelijälle, jolle myönnetään kyseiseltä tukivuodelta perustulotukea. Ekojärjestelmistä voi valita joko yhden tai useamman toimenpiteen. Ekojärjestelmätuki on tukijärjestelmä, jolla edistetään ilmaston, ympäristön ja eläinten hyvinvointia. Ekojärjestelmien rahoitus ja toimenpiteet sovitetaan yhteen maaseuturahaston ympäristö- ja ilmastotoimien kanssa. (Eduskunta 2022; Maa- ja metsätalousministeriö 2022a.)

4.2 Aktiivilijelijä

CAP 2023–2027:ssä pääosa tukivälineistä kytkeytyy suoraan tuotannon ylläpitämiseen ja kehittämiseen, lisäksi näihin kohdennetut toimenpiteet vahvistuvat. Tukiehdot toimenpiteissä ovat mahdollisimman hyvin aktiivisuutta edistäviä sekä pyrkivät lisäämään hallinnollista selkeyttä ja kustannustehokkuutta. Huomiota kiinnitetään erityisesti peltojen hoidon ja viljelyn ohjaamiseen. Ensisijaisena tavoitteena on ruuantuotanto, joka toteutetaan oikein ajoitetuilla ja suunnatuilla aktiivisilla ja kestäväillä viljelytoimilla. EU -säädöksen mukaan aktiivilijelijäksi katsotaan, jos edellisenä hakuvuonna saadut suorat tuet ovat olleet korkeintaan 5000 €. Aktiivilijelijällä tulee olla voimassa oleva yrittäjäeläkevakuutus, YtJ-rekisterissä yrittäjän toimialana tulee olla maatalous, sekä viljelijän tulee olla rekisteröity ALV-velvollinen alkutuottaja. Aktiivilijelijän määritelmää täydennetään kansallisilla kriteereillä. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022a.)

4.3 Ehdollisuus

Ehdollisuus korvaa aiemmin käytössä olleet täydentävät ehdot sekä viherryttämistuen ja on lähes kaikkien tukien saamisen ehtona, mutta siitä ei erikseen makseta. Ehdollisuuden laiminlyönti aiheuttaa seuraamuksia lähes kaikkiin eläin- ja peltotukiin. Ehdollisuus koostuu ilmastonmuutoksen hillitsemisestä ja ilmastonmuutokseen sopeutumisesta, vesien ja maaperän suojelusta, luonnon monimuotoisuuden ja maiseman suojelusta sekä kansanterveydestä ja kasvinterveydestä. Eläinten merkintöjen ja rekisteröintien puutteellisuus ei aiheuta sanktioita peltotukiin, kun taas peltopuolen sanktiot vaikuttavat eläintukiin. (Jokela 2023; Vähäsöyrinki 2023b.)

Ehdollisuus asettaa erinäisiä vaatimuksia. Aiemmin viherryttämistuessa ollut pysyvän nurmen säilyttäminen kuuluu nykyisin ehdollisuuden vaatimukseen ja koskee kaikkia, myös luomutiloja. Lohko muuttuu pysyväksi nurmeksi, kun sille ilmoittaa kuutena peräkkäisenä vuonna nurmivuotia kerryt-

täviä kasveja. Mikäli lohkolle ilmoittaa muuta kasvia kuin nurmivuosia kerryttäviä, nurmivuodet nolautuvat. Pysyvien nurmien alaa seurataan koko maan tasolla, viitevuosi on 2018. Jos pysyvän nurmen osuus vähenee yli 5 % seuraa ennallistaminen. (Jokela 2023; Vähäsöyrinki 2023b.)

Vuoden 2022 jälkeen käyttöön otetun maatalousmaan on oltava pysyvästi nurmella. Vaatimus koskee raivaamalla tai muilla keinoin käyttöön otettuja turve- ja kivennäismaita sekä turvetuotantoalueita. Pelto voidaan uusia suorakylvönä tai kevytmuokkaamalla niin, että uusi nurmikasvusto kylvetään heti muokkauksen jälkeen, peltoa ei saa kyntää. Pysyvä nurmikasvivaatimus ei koske tilusjärjestelypäätösten mukaisia uusia aloja eikä muutoksi jotka parantavat lohkon muotoa. (Jokela 2023; Vähäsöyrinki 2023b.)

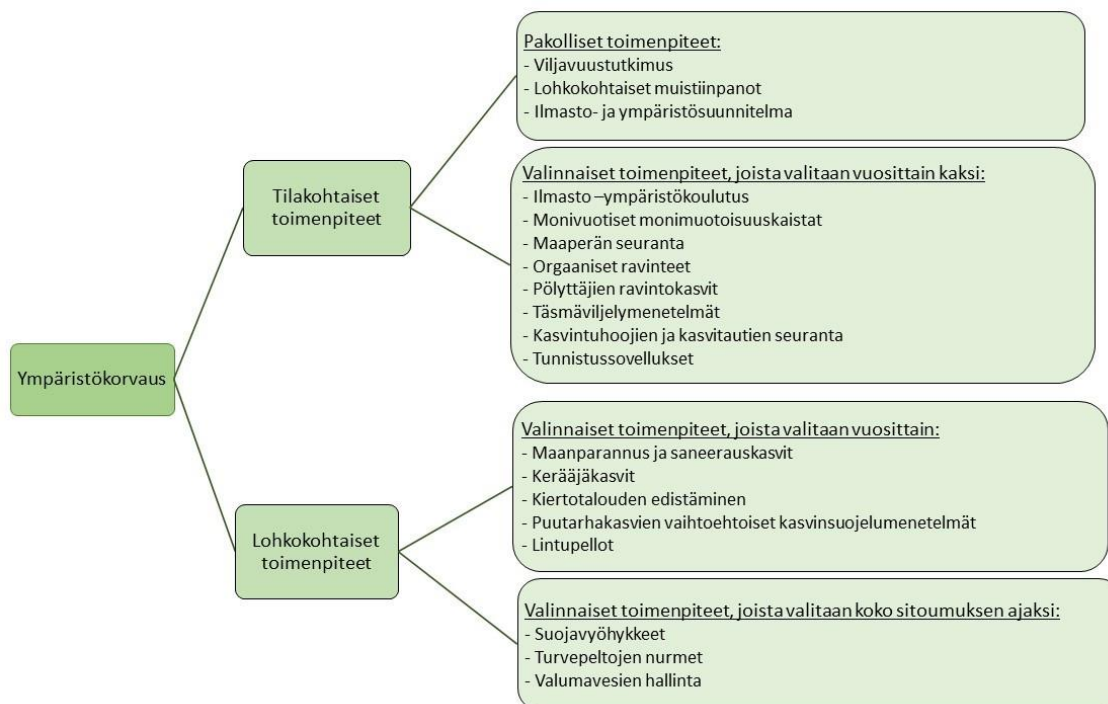
Uutena asiana ohjelmakaudella on ns. pakollinen talviaikainen kasvipeitteisyys eli vähimmäismaanpeite paljaan maan välttämiseksi herkimpinä ajanjaksoina. Tämä tarkoittaa sitä, että pysyvien kasvien ja peltojen alasta on oltava 33 % kasvipeitteistä 31.10.–15.3. Kasvipeitteeksi hyväksytään mm. nurmet, sänget, luonnonhoitonurmet, kevytmuokattu ala ja kemiallisesti tuhottu nurmi. Ehdollisuuden vaatimuksena on sekä vuotuinen viljelykierto että usean vuoden viljelykierto, joita molempia tulee noudattaa. Vuotuisessa viljelykierrossa yksivuotisen viljelykasvin tulee vaihtua vähintään 33 %:lla peltoalasta. Usean vuoden viljelykierrossa samaa yksivuotista kasvia voidaan viljellä samalla alalla enintään kolme vuotta peräkkäin. Viljelykiertoa on toteutettava viimeistään vuodesta 2024 lähtien, mutta mikäli viljelijä hakee kerääjäkasveista tukea, niin viljelykiertoa on toteutettava vuodesta 2023 lähtien. Myös viljelijälle vuonna 2023 tulevat uudet lohkot otetaan huomioon, kun lasketaan 33 %:n kiertovaatimusta. Usean vuoden viljelykierron on toteuduttava ensimmäisen kerran vuonna 2025. Viljelykiertovaatimus ei koske nurmia, monivuotisia kasveja, perunaa, porkkanaa, sokerijuurikasta, keräkaalia, sipulia, puna- ja keltajuurikasta, luomutiloja eikä tiloja, joilla on peltoa alle 10 hehtaaria. Viljelykiertovaatimus ei myöskään koske tiloja, joiden peltoalasta yli 75 % on nurmella, palkokasveilla, kesannolla tai näiden yhdistelmänä eikä myöskään tiloja, joiden maatalousmaasta yli 75 % on nurmella tai pysyvällä nurmella. Jokela mainitsee CAP-infossa viljelykiertovaatimuksen huonoksi puoleksi sen, ettei talvella viljelysuunnitelmaa tehdessä voi tietää kevään sääoloja: lohkot voivat kuivaa eri lailla kuin on ajateltu, mutta viljelysuunnitelmaa tulee noudattaa, jotta viljelykiertovaatimus toteutuu. (Jokela 2023; Vähäsöyrinki 2023b.)

4.4 Ympäristökorvaus

Ympäristökorvaus maksetaan korvauskelpoiselle alalle ja ympäristösitoumus tehdään viideksi vuodeksi, jonka jälkeen niitä voidaan jatkaa. Sitoumuskausi alkaa toukokuun ensimmäinen päivä. Ympäristökorvauksen hakijan on oltava yli 18-vuotias aktiiviviljelijä, joka noudattaa ehdollisuuden vaatimuksia. Ympäristökorvauksen saamiseksi hakijalla on oltava korvauskelpoisia lohkoja vähintään viisi hehtaaria, tai puutarhakasviviljoilla vähintään hehtaari. Ympäristösitoumus annetaan koko korvauskelpoisesta alasta, mutta sitoumuksessa ilmoitettuja tietoja voi muuttaa hakuajan jälkeen ja ala voi muuttua sitoumusvuosien välillä. Kaikki korvauskelpoiset lohkot ovat sitoumuslohkoja, eikä aiempien vuosien sitoumusalalla ole merkitystä alaan. Ympäristökorvaukselle ei ole asetettu euro-määristä ylärajaa hehtaarille. Ehdollisuuden vaatimukset määrittävät lannoitusrajat. (Hautamäki 2023a; Vähäsöyrinki 2023b.)

4.4.1 Ympäristökorvauksen tilakohtaiset toimenpiteet

Kuviossa 3 esitetään ympäristökorvauksen ehtoihin kuuluvat tilakohtaiset pakolliset toimenpiteet, joita ovat viljavuustutkimukset, lohko-kohtaiset muistiinpanot ja ilmasto- ja ympäristösuunnitelma. Ilmasto- ja ympäristösuunnitelmaa ei tarvitse tehdä vielä vuonna 2023, vaan vuonna 2023 sitoutuvan on tehtävä suunnitelma 1.5.2024–30.4.2026. Ilmasto- ja ympäristösuunnitelmaan sisältyy tilan ympäristöhaasteita ja kehittämismahdollisuuksia, liittyen vesiensuojeluun, maaperän kasvukunnon parantamiseen, ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, ilmastonmuutoksen hillintään, energiaan, ilmansuojeluun, ja monimuotoisuuden edistämiseen ja ylläpitämiseen. Pakollisten toimenpiteiden lisäksi ympäristökorvauksen ehtoihin sisältyy seitsemän valinnaista toimenpidettä, joista on valittava vuosittain toteutettavaksi kaksi (kuvio 3). Viljelijän on mahdollista vaihtaa valinnaisia toimenpiteitä vuosittain lukuun ottamatta monivuotiset monimuotoisuuskaistat -toimenpidettä. Monivuotiset monimuotoisuuskaistat -toimenpiteen voi vaihtaa toiseen toimenpiteeseen ainoastaan, jos viljelijällä ei ole enää hallinnassaan aiemmin ilmoitettuja lohkoja (Hautamäki 2023b; Vähäsöyrinki 2023b.)

KUVIO 3. Ympäristökorvauksen toimenpiteet. (Hautamäki 2023a; Vähäsöyrinki 2023b.)

4.4.2 Ympäristökorvauksen lohko-kohtaiset toimenpiteet

Lohko-kohtaiset toimenpiteet ovat vapaaehtoisia, ja niihin sisältyy kahdeksan valinnaista toimenpidettä, joista valitaan vuosittain lohko-kohtaisesti (kuvio 3). Ympäristösitoumuksen antanut viljelijä voi halutessaan valita korvauskelpoiselle alalle myös kolme koko sitoumuksen ajan kestävää toimenpidettä: suojavyöhykkeet, turvepeltojen nurmet sekä valumavesien hallinta. Valumavesien hallinnan voi valita, jos loholla on kuivatusvesien kierrätysjärjestelmä, altakastelu tai säätösalaajitus. (Hautamäki 2023a.)

TAULUKKO 3. Ympäristösitoumuksen toimenpiteiden korvaukset 2022 ja 2023. Vuoden 2023 korvaussummat perustuvat ruokaviraston tietoihin 5.4.2023. (Lappalainen 2023; Ruokavirasto 2023a.)

	Ympäristösitoumuksen toimenpiteiden korvaukset. (Arvio 4/2023)		
	Tuki	Korvaus 2022 €/ha	Korvaus 2023 €/ha
Tilakohtaiset toimenpiteet	Peltokasvit	54	45
	Puutarhakasvit ja kumina	200	113
Lohkokohtaiset toimenpiteet	Maanparannus- ja saneeraus-kasvit		190
	Kerääjäkasvit	100	97
	Kiertotalouden edistäminen	40	37
	Suojavyöhykkeet	450	350
	Turveltojen nurmet		100
	Valumavesien hallinta/sää-tösalaojitus	70	77
	Valumavesien hallinta/ alta-kastelu ja kuivatusvesien kierrätys	250	214
	Puutarhakasvien vaihtoehtoi-set kasvinsuojelumenetelmät		500
	Lintupellot		600

4.5 Fosforiasetus

Aiemmin fosforiasetus on ollut täydentävissä ehdoissa ja koskenut vain ympäristökorvaukseen si-
toutuneita, mutta nykyisin se on kaikkia viljelijöitä koskeva. Fosforiasetuksessa on säilynyt aiem-
malta kaudelta viiden vuoden fosforintasauskasvo ja satotasokorjaus. Puutarhakasvien enimmäis-
lannoitusmääriä on alennettu aiemmasta. (Tikkanen 2023.)

Valtioneuvosto hyväksyi 12.1.2023 asetuksen fosforin käytön sääntelystä maa- ja puutarhatalou-
dessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa. Fosforiasetus kattaa 17.1.2023 alkaen kaikki pellot.
Fosforilannoitus on toteutettava kasvulohkokohtaisesti kasvin, satotason ja maan viljavuusluokan

perusteella. Ehdollisuudessa on mm. vähimmäismaanpeitevaatimus, viljelykiertovaatimus, vaatimus kolmen metrin suojakaistasta rantapelloille sekä fosfori- ja typpilannoitusrajat. Fosfori on lisätty lannoitelakiin ja tarkennettu fosforiasetuksessa, typpilannoitusrajat määräytyvät nykyisen nitraattiasetuksen mukaan. Fosforiasetuksen tavoitteena on fosforikuormituksen väheneminen vesistöissä ja peltojen korkeimpien fosforipitoisuuksien aleneminen, mutta kuitenkin niin, että turvataan viljelykasvien fosforintarve. Lisäksi tavoitteena on entistä kattavampi ja viljelijöiden kannalta tasapuolimpi lainsäädäntö. Asetuksessa on viiden vuoden fosforintasauskorjaus ja satotasokorjaus. Muiden paitsi puutarhakasvien fosforilannoitustasot pysyvät lähes entisellään. Karjanlantapoikkeuksesta luovutaan siirtymäajan jälkeen 17.1.2025. (Tikkanen 2023.)

4.6 Eläntuet

CAP 2023-2027:sta on poistunut aiemmin käytössä ollut luonnonhaittakorvauksen 60 €/ha kotieläinkorotus. Poistunutta kotieläinkorotusta pyritään kompensoimaan eläintukien korotuksella. (Vähäsöyrinki 2023b.) CAP 2023-2027 sisältää seuraavat eläntuet: EU:n eläinpalkkiot, alkuperäisrokorvaus, eläinten hyvinvointikorvaus ja kansalliset eläntuet. Vuonna 2023 C-alueella maksetaan EU:n eläinpalkkioita ainoastaan sonneista sekä teuraskaritoista ja -kileistä. Pohjoista kotieläintukea maksetaan eläinyksiköiden tai eläinten lukumäärän perusteella emolehmistä, sonneista, teurashiehoista, uuhista ja kutuista. Lypsylehmistä maksetaan litratuki, lisäksi C3- ja C4-alueella maksetaan lisätuki teurastetuista sonneista. (Lehkonen 2022; Ruokavirasto 2023b.)

TAULUKKO 4. Eläinten hyvinvointikorvauksen määrä 2022 ja 2023. Vuoden 2023 korvausmäärät perustuvat ruokaviraston tietoihin 5.4.2023. (Ruokavirasto 2022c; Ruokavirasto 2023b.)

Eläinten hyvinvointikorvaus		
	2022	2023
	€/ey	€/ey
Nautojen hyvinvointisuunnitelma	18	18
Nautojen poikima-, hoito ja sairaskarsinat	15	23
Vasikoiden olosuhteiden parantaminen	292/439	344
Urospuolisten nautojen olosuhteiden parantaminen	126	135
Nautojen laidunnus	24/49	67
Nautojen ulkoilu	49	33

Eläinten hyvinvointikorvaus maksetaan eläinyksiköiden mukaan. Edellytyksenä on vähintään 15 eläinyksikköä ja eläimiä on oltava koko vuoden, pois lukien tuotantotuotot. Sopimus tehdään vuodeksi kerrallaan ja velvoitteita on noudatettava 1.1. alkaen. Nautarekisterin tietojen perusteella tiedetään vuoden keskimääräinen eläinmäärä eläinryhmittäin. Eläinmäärä muutetaan eläinyksiköiksi kertomalla keskimääräinen eläinmäärä eläinryhmälle määrättyllä kertoimella. Lehmien, sonnien ja muiden yli 2-vuotiaiden nautojen kerroin on 1,0. Vähintään puolen vuoden ikäisten ja enintään kahden vuoden ikäisten nautojen kerroin on 0,6. Alle puolen vuoden ikäisten nautojen kerroin on 0,4. (Lehkonen 2022; Ruokavirasto 2023b.)

Eläinten hyvinvointikorvaus perustuu toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin ja tulonmenetyksiin. Korvauksen saamiseksi valitaan toimenpiteitä, joilla edistetään eläinten hyvinvointia. Eläinten hyvinvointikorvauksen saamisen edellytyksenä on hyvinvointisuunnitelma, joka on toimitettava hakemuksen liitteenä. Hyvinvointisuunnitelman liitteenä on oltava ruokintasuunnitelma ja rehuanalyysien tulokset sekä suunnitelma ilmastoystävällisen ruokinnan toteuttamisesta. Ruokintasuunnitelman on perustuttava karkearehun rehuanalyysiin ja suunnitelmassa on huomioitava eläimen ikä, tuotantokauden vaihe ja tuotostaso. Valittuja toimenpiteitä on noudatettava koko vuosi. Hyvinvointisuunnitelmassa on kuvattava pitopaikan olosuhteet, tuotannon toteuttaminen, hyvinvoinnin pa-

rantaminen, tautisuojaus, varautuminen häiriötilanteisiin ja mahdolliset havainnot ja kehittämistarpeet. Eläinten hyvinvointikorvauksen korvausperusteena ovat suunnitelman laadintaan käytetty aika sekä ruokinnan suunnitteluun liittyvät kustannukset. (Lehkonen 2022; Ruokavirasto 2023b.)

Eläinten hyvinvointikorvauksen toimenpiteisiin sisältyy nautojen laidunnus sekä nautojen ulkoilutoimenpiteet. Nautojen laidunnus -toimenpiteissä tila voi valita nuorkarjan laidunnuksen sekä emo- ja lypsylehmien laidunnuksen. Laidunnus-toimenpide edellyttää, että lehmien pääasiallinen ravinto tulee laitumelta, lisäruokinta on kuitenkin sallittu. Pinta-alavaatimusta laidunnukselle ei ole asetettu, ehdot täyttyvät, kun laidunnettava ala ei tullaan, vaan siellä on syötävää koko laidunnuksen ajan. Laidunnus -toimenpiteet edellyttävät pitämään naudat laitumella vähintään 90 päivää vuodessa. Laidunnuksesta tulee pitää kirjaa eläinryhmäkohtaisesti. Tila, joka on tehnyt luonnonmukaisen kotieläintuotannon sitoumuksen tai joka kasvattaa läpi vuoden ulkona nautoja, ei voi valita laidunnus-toimenpidettä. (Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskus, ProAgria Keski-Pohjanmaan asiantuntijat 2023.)

4.7 Tukimäärät ohjelmakaudella

Liitteeseen 1 on koottu C-alueen vuoden 2022 peltotukien euromäärät sekä alustavat tiedot vuoden 2023 korvausten suuruudesta. (Lappalainen 2023.) Viherryttämistuen ja luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotuksen poistuminen ovat suurimmat muutokset. Uutena asiana ohjelmakaudelle on tullut ympäristösitoumukseen valinnaisena lohko-kohtaisena toimenpiteenä lintupellot. Lintupelloksi voi ilmoittaa peruslohkon, jolle on vuosina 2017–2022 maksettu vähintään kaksi kertaa korvaus rauhoitettujen lajien aiheuttamasta satovahingosta. (Ruokavirasto 2023a.)

5 HUOLTOVARMUUS

Huoltovarmuuden tarkoituksena on turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön tuotanto ja palvelut vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Huoltovarmuustoimenpitein turvataan kriisitilanteiden edellyttämä tuotannon omavaraisuus. Ilman elinvoimaista maataloustuotantoa ei voida taata riittävää omavaraisuutta ja elintarvikkeiden saatavuutta poikkeusoloissa. Tällä hetkellä Suomen ruokajärjestelmä on monelta osin riippuvainen kansainvälisestä kaupankäynnistä, koska Suomen maataloustuotanto perustuu pitkälti tuontituotantopanoksiin kuten koneisiin, energiaan, kasvinsuojeluaineisiin ja rehuihin. Maidontuotanto on omavaraisempaa kuin kasvintuotanto, sillä naudat syövät kotimaassa kasvavaa nurmea. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022c, 3, 32–33.)

Valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista toimiva elintarvikehuolto on nimetty yhteiskunnan elintärkeäksi toiminnoksi. Huoltovarmuuden tavoitteena on turvata kotimaisen alkutuotannon monipuolisuus, riittävä laajuus ja kriittiset tuotantopanokset. Elintarvikehuollon turvaamiseksi tarvitaan myös tuontiraaka-aineita ja -tuontuotantopanoksia. Kansalliset toimet ja EU:n yhteinen maatalouspolitiikka turvaavat riittävän omavaraisen kotimaisen alkutuotannon ja mahdollistavat maatalouden toimintaedellytykset myös kriisitilanteissa. Varmistamalla markkinoiden toimintaedellytykset vakavien häiriöiden ja poikkeusolojen varalta turvataan päivittäistavara- ja elintarviketeollisuuden toimivuus. Elintarvikehuolto on riippuvainen mm. raaka-aineiden tuotannosta, energian saannista sekä vesihuoltopalveluista. (Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista 1048/2018, 7.4.)

Perinteisesti huoltovarmuus on tarkoittanut materiaalien, kuten viljan, saannin varmistamista. Yhteiskunnan toiminnalle välttämättömien tuotteiden ja materiaalien varastoinnin tarkoituksena on turvata väestön toimeentulo ja toimiva talous vakavan kriisitilanteen tai saatavuushäiriön sattuessa. Kilpailukykyinen talous ja toimivat markkinat ovat huoltovarmuuden perusta. Suomessa huoltovarmuuden turvaamiseksi julkinen, yksityinen ja kolmas sektori toimivat yhteistyössä. Suomi on kehittynyt yhteiskunta, jossa useat huoltovarmuuden piiriin kuuluvat asiat ovat hallinnassa. Huoltovarmuustyössä on huomioitu Suomen erityispiirteet: syrjäinen sijainti, kylmä ilmasto, talouden rakenne, riippuvuus merikuljetuksista ja pitkät etäisyydet. Uhkien varautuminen edellyttää materiaalista varautumista ja yhteiskunnan huoltovarmuudelle kriittisten organisaatioiden toiminnan turvaamista. Suomella on vahvuuksia, joiden avulla ylläpidetään huoltovarmuutta, esimerkiksi runsaat

luonnonvarat ja hyvä elintarviketuotantokyky. Valtiolla ja kunnalla on lakisääteinen velvollisuus varautua poikkeus- ja häiriötilanteisiin. Yritykset ovat pääsääntöisesti vapaaehtoisesti mukana toiminnassa, jolloin toiminnan lähtökohtana on yleensä liiketoiminnalliset perusteet. (Huoltovarmuuskeskus 2023.)

Elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden tuonnin arvo oli vuonna 2022 noin 6,8 miljardia euroa. Suurin tuonnin tuoteryhmä vuonna 2022 olivat elintarvikejalosteet 24 %:lla. Hedelmien, marjojen ja vihannesten tuonti oli 10 %. Sekä tuonnin että viennin arvo ovat kasvaneet edellisestä vuodesta yli 20 %:lla. Viennin suurin tuoteryhmä oli maito- ja meijerituotteet. Tuonnin arvon kannalta Suomen tärkein kauppakumppani oli Alankomaat, josta tuotiin maataloustuotteita ja elintarvikkeita. Saksasta tuotiin pääasiassa leipomotuotteita, rehua ja juustoja. Tärkeimmät vientimaat olivat Viro, Ruotsi, ja Kiina. Kiinaan vietiin elintarvikkeita ja maataloustuotteita 169 miljoonalla eurolla, pääasiassa maito- ja herajauheita sekä sianlihaa. Kiinan viennin arvo nousi noin 15 %:lla edellisvuodesta. (Luonnonvarakeskus 2023.)

6 HIILINEUTRAALIUS

Hiilineutraaliudella tarkoitetaan sitä, että kaikki tuotetut hiilidioksidipäästöt voidaan sitoa ilmakehästä hiilinieluihin. Jotta saavutettaisiin tilanne, jossa oltaisiin nollapäästöissä tarkoittaa se sitä, että kaikki maailman kasviuonekaasupäästöt on otettava talteen. (Euroopan parlamentti 2023.)

Hiilinielut sitovat hiilidioksidia enemmän kuin päästävät sitä ilmakehään. Tärkeimpiä hiilinieluja ovat metsät, valtameret ja maaperä. Näiden kolmen on arvioitu pidättävän 9,5–11 gigatonnia hiilidioksidia joka vuosi. Yhteenlaskettuna maailman hiilidioksidipäästöt olivat vuonna 2020 36 gigatonnia. Ilmaston lämpenemisen hillitsemiseksi ei toistaiseksi ole pystytty luomaan järjestelmää, joka sitoisi hiiltä ilmakehästä riittävästi. (Euroopan parlamentti 2023.)

Osana Maankäyttösektorin ilmastotoimet – potentiaaliset toimet ja ”ex ante” -arvio niiden vaikutuksista kasviuonekaasujen päästöihin ja nieluihin (ILMAVA) -hanketta on laadittu politiikkasuositus, jossa esitellään ilmastopoliittisen päätöksenteon tueksi keinoja päästövähennysten saavuttamiseksi. Politiikkasuosituksessa mainitaan, että Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali maa vuonna 2035. Turvemaapeltojen tehokkaiksi päästövähennyskeinoiksi on mainittu ympärivuotisen kasvipeitteisyyden lisääminen, turpeen suojeleminen hajoamiselta nostamalla vedenpintaa säättösalaojituksen avulla ja kosteikkoviljelyn kehittäminen. Politiikkasuosituksen mukaan maataloudessa tulisi edistää hiiltä sitovia ja varastoivia sekä päästöjä vähentäviä toimintatapoja, esim. viljelyn monipuolistaminen ja viljelykierron lisääminen, sekä lisätä hiilensidontaa ja -varastointia kivennäismailla. Suomen kokonaisviljelyalasta turvemaapeltojen osuus on noin kymmenesosa (256 000 hehtaaria). Viljelyssä olevien peltojen lisäksi arviolta 67 000 hehtaaria turvemaapeltoa on jätetty pois käytöstä. Politiikkasuosituksessa mainitaan, että päästövähennys voidaan saada aikaan nopeasti, jos viljelijät saadaan erilaisin kannustimin muuttamaan turvemaapeltojensa käyttötapaa yhteensä 50 000 hehtaarilla. Ratkaisuksi ehdotetaan ilmastopalkkiota, joka maksetaan heikkotuottoisten turvemaapeltojen poistamisesta viljelystä, lisäksi vähiten päästöjä tuottavaan kosteikkoviljelyyn voisi kannustaa korotettua maataloustukea maksamalla. (Luonnonvarakeskus 2021.)

Maataloudella on osansa kohti ilmastoneutraalia Suomea. Ilmastomuutos koskettaa päivittäin viljelijöiden arkea. Enenevässä määrin lisääntyvät säätilan vaihtelut vaikuttavat heti elinkeinon ja aiheuttavat toimenpiteitä tiloilla. Maataloudesta tulee myös hakea ratkaisuja ilmastomuutokseen.

75 % maatalouden tuottamista päästöistä on peräisin maaperästä. Metsätalouden ohella maatalous on ainoa toimiala, joka voi myös sitoa hiilidioksidia. Ilmastomuutosta torjuvat ratkaisut ja päästövähennekset on kohdistettu pellonkäytön muutoksiin ja viljelymenetelmiin. (MTK 2020.)

Maatalouden kasvihuonepäästöistä 60 % tulee turvemailta, Suomen peltoalasta turvemaiden osuus on 11 %. Päästöjä merkittävästi leikkaamalla turvemailloilla voidaan saada suurin vaikutus aikaiseksi. Tuottavilla sekä tuottamattomilla pelloilla voidaan vähentää päästöjä. Päästöjä turvemailloilla voi vähentää monilla erilaisilla toimenpiteillä esimerkiksi ennallistamalla ja säätösaloitukseksi. Kaikkea viljelystä turvemailloilla ei ole järkevää eikä tavoiteltavaakaan lopettaa kokonaan. (MTK 2020.)

Kivennäismaillakin on oma roolinsa, kun mennään kohti ilmastoneutraaliutta. Tehostamalla kerääjäkasviaalaa sidotaan fossiilipäästöjä ilmakehästä, jolloin maaperän hiilivarasto kasvaa. Tavoitteena on muuttaa kivennäismaat päästöjen lähteestä päästönieluisiksi vuoteen 2035 mennessä. Tämä tuo lisäaikaa ottaa käyttöön vähähiilisiä teknologiaratkaisuja. (MTK 2020.)

Karhinen toteaa vuonna 2019 maa- ja metsätalousministeriölle laatimassaan raportissa, että ilmastomuutosta sekä maatalouden kannattavuutta tulee määrätietoisesti edistää, eikä näitä pidä nähdä toisilleen vastakkaisina. Karhisen mukaan tulee sekä asenteissa ja käytännön toimissa pyrkiä siihen, että suhteessa ilmastomuutokseen maatalous on enemmän ratkaisu kuin ongelma. Näin ollen kaikki, mikä tehdään maatalouden kannattavuuden parantamiseksi, on oltava sopusoinnussa ilmastomuutoksen torjunnan kanssa. (Karhinen 2019, 83.)

7 TUTKIMUSMENETELMÄT

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää uuden CAP-ohjelmakauden vaikutuksia Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maatalouteen. Lisäksi selvitetään alueen viljelijöiden näkemyksiä tulevasta ohjelmakaudesta. Kyselyssä pyrittiin saamaan mahdollisimman monipuolisesti esille viljelijöiden ajatuksia maatalousyrittäjyyteen kohdistuvista akuuteista kehittämistarpeista.

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tieteellinen tutkimus, jonka tavoitena on ymmärtää kohteen ominaisuuksia, laatua ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa voidaan useita erilaisia menetelmiä. Näiden menetelmien yhteisenä piirteenä korostuu näkökulmat, jotka liittyvät mm. kohteen esiintymisympäristöön ja taustaan, -tarkoitukseen ja merkitykseen, kieleen ja ilmaisuun. (Jyväskylän yliopisto 2021.)

Tutkimusaineiston keruu toteutettiin kyselyllä, joka kohdistettiin alueen maanviljelijöille (LIITE 2). Kysely toteutettiin Webropol-kyselynä, linkki kyselyyn lähetettiin sähköpostilla. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää, mitä ajatuksia ja mielipiteitä uusi ohjelmakausi ja tutkimukset herättävät viljelijöissä. Ovatko viljelijät kiinnostuneita huoltovarmuudesta tai hiilensidonnasta ja kuinka paljon nämä asiat vaikuttavat viljeltävien kasvien valintaan tilalla? Kyselyssä oli avoimia sekä suljettuja kysymyksiä. Tämä antoi vastaajille vapauden sanoa juuri sen, mitä he halusivat sanoa.

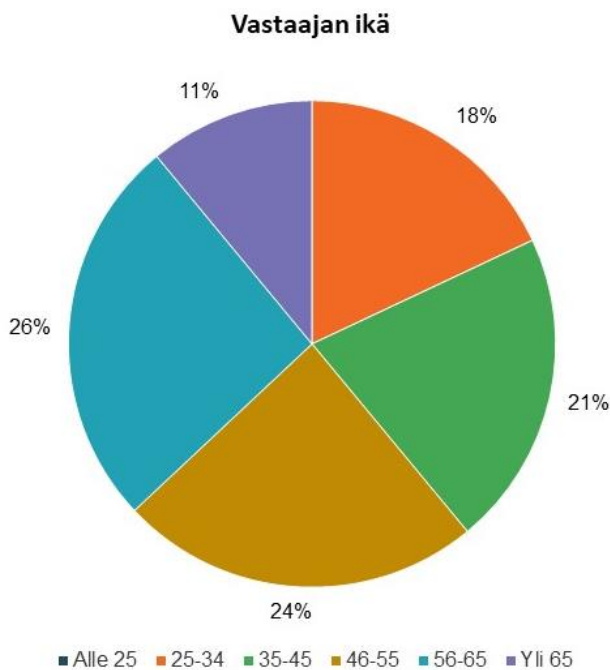
Kriittinen ja arvioiva asenne voi parantaa tutkimuksen pätevyyttä sekä luotettavuutta. Aluksi aloitetaan siitä, että kysyy hankalia miksi-kysymyksiä kohdistuen itselleen. Kysymykset (mitä, miksi, miten jne.) on hyvä käydä läpi tutkimuksen vaiheissa, ja on hyvä pyrkiä vastaamaan esitettyihin kysymyksiin. Luotettavuutta arvioidaan suhteuttamalla tulokset tutkimusongelmiin ja niiden ratkaisemiseksi käytettyihin menetelmiin, eli tarkastellaan tutkimusta kokonaisuudessaan vaihe vaiheelta ja pohditaan, ovatko toimenpiteet ja keinot olleet sopivia, jotta on päästy haluttuun lopputulokseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

8 TULOKSET

Kyselyn teemat olivat viljelijöiden asenteet, tilan tulevaisuus, huoltovarmuus, hiilensidonta ja viljelijöiden näkemykset CAP 2023–2027:sta. Kyselyssä oli myös avoimia kysymyksiä, joiden kautta viljelijät saivat vapaasti kertoa näkemyksiään.

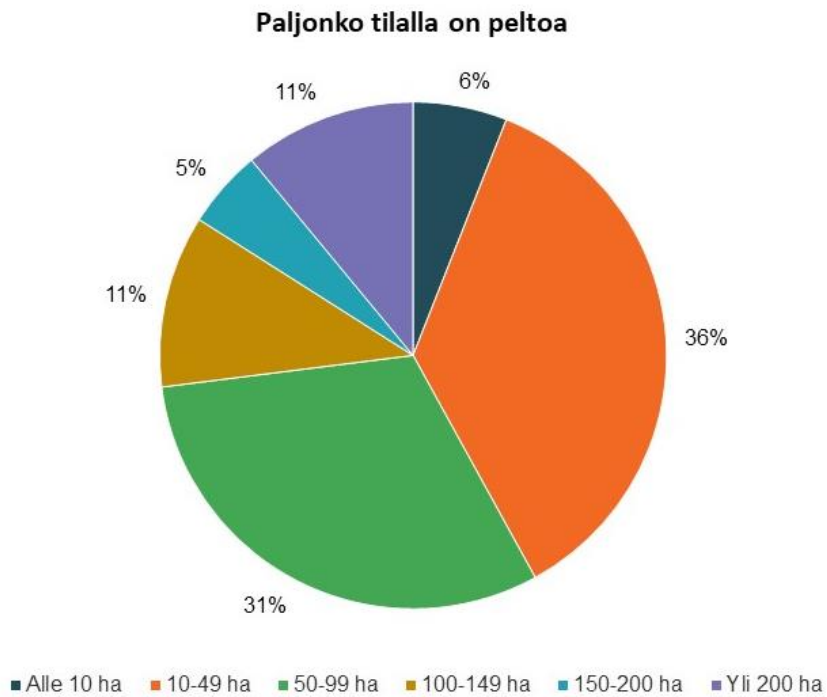
8.1 Taustatiedot

Yhteensä vastauksia saatiin 61 kappaletta, joista 42 oli Kainuun maakunnasta ja 19 Pohjois-Pohjanmaalta. Taustatietoina kysyttiin maakuntaa, jossa tila sijaitsee, tilan peltohehtaareita, vastaajan ikää ja tilan päätuotantosuuntaa. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma oli suhteellisen tasainen 25- ja yli 65-vuotiaiden välillä. Alle 25-vuotiaita vastaajia ei ollut lainkaan, vastaajien ikäjakauma on esitetty kuviossa 4.

KUVIO 4. Vastaajien ikä.

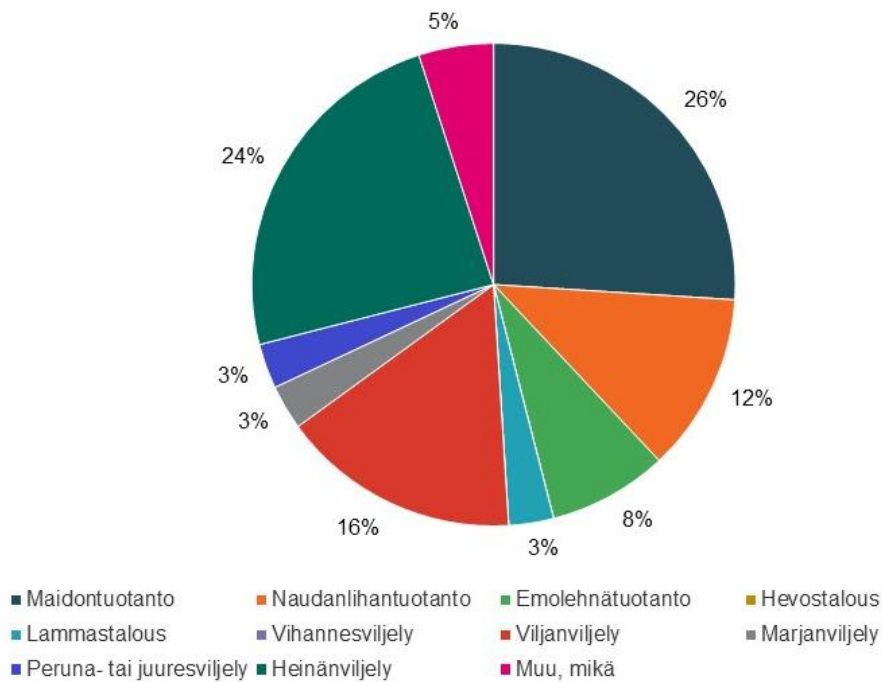
Kyselyyn vastanneista 36 %:lla oli peltoa 10–49 hehtaaria ja 31 %:lla oli peltoa 50–99 hehtaaria. Yli 200 hehtaaria peltoa oli 11 %:lla. Kuviossa 5 on esitetty tilojen peltohehtaarit.

KUVIO 5. Tilan peltohehtaarit.

Vastaajista 60,6 %:lla pääosa tilan tuloista muodostui maatalan toiminnasta. Suurimmat päätuotantosuunnat olivat maidontuotanto (26 %) ja heinäviljely (24 %) (kuvio 6). Kysymyksessä oli vastausvaihtoehtona myös ”muu, mikä”. Tämän vaihtoehdon valitsi kaksi vastaajaa, joista toisen vastaajan päätuotantosuunta oli metsätalous ja bed and breakfast-majoitustoiminta. Toinen vastaajista ilmoitti päätuotantosuunnaksi kasvinviljelyn.

Mikä on tilan päätuotantosuunta?

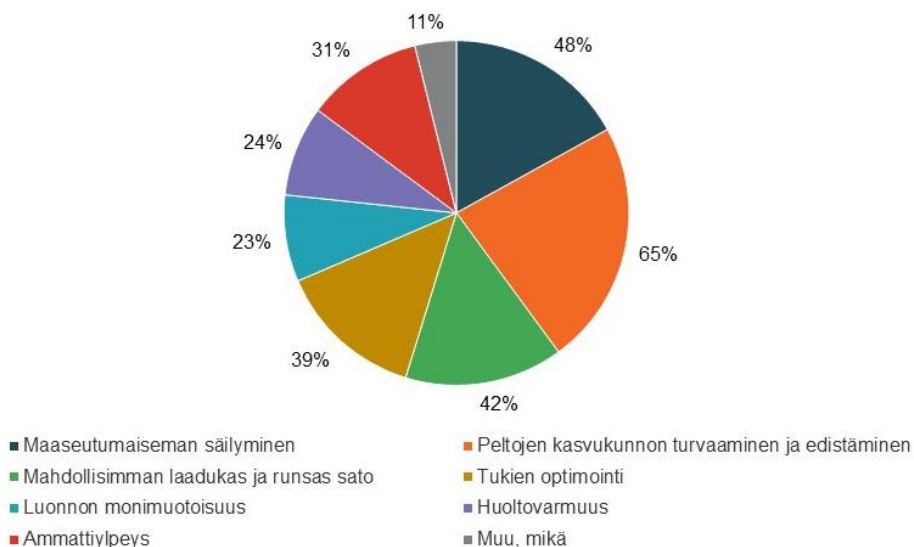

KUVIO 6. Tilan päätuotantosuunta.

8.2 Asenteet

Kyselyssä pyydettiin kertomaan, mitkä kolme asiaa vaikuttavat eniten päätöksiin viljelijänä. Vastajista 66 % piti peltojen kasvukunnon turvaamista ja edistämistä tärkeimpänä päätöksiin vaikuttavana tekijänä (kuvio 7). Vastajista 48 % koki maaseutumaiseman säilyttämisen vaikuttavana tekijänä päätösten teossa ja mahdollisimman runsas ja laadukas sato oli 41 %:n osuudella kolmanneksi tärkein asia päätöksiä tehdessä.

Mitkä seuraavista vaikuttavat päätöksiinne viljelijänä? Valitkaa kolme sopivinta vaihtoehtoa.

KUVIO 7. Viljelijän tekemiin päätöksiin vaikuttavat seikat.

Kyselyyn vastanneista 11 % valitsi vaihtoehdon ”muu, mikä?” Tässä suurin osa vastanneista nosti esiin taloudellisen kannattavuuden sekä markkinat.

Taloudellinen kokonaisuus, eli tuottoa pitää saada koska olen päätoiminen viljelijä, ja minulla ei ole juurikaan muita tulonlähteitä. Toisin sanoen maataloudella pitää elää. Sehän on koko yritystoiminnan perusta, joka mahdollistaa sitten muiden arvojen huomioimisen. Eli taloudellinen kannattavuus pitää olla ensin kunnossa, jotta pystytään huomioimaan luonto yms. muita arvoja.

Kyselyyn vastanneista 24 % vastasi päätöksentekoon vaikuttavan ammattitilpeyden. Perinteisesti suomalainen viljelijä on ollut ylpeä tekemästään työstä ja asemastaan kotimaisen ruuan tuottajana. Edelleen miltei neljäsosalla vastaajista toimintaa ohjaa ammattitilpeys.

Vastaajilta kysyttiin, mihin heidän mielestään suomalaisten maatilayritysten tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Vastaajista 66 % piti peltöjen kasvukunnon turvaamista ja edistämistä asiana, johon maatilayritysten tulisi kiinnittää huomiota (kuvio 8). 62 % vastaajista valitsi tuotannon kannattavuuden, 43 % huoltovarmuuden ja 41 % toivoisi maatilayritysten kiinnittävän nykyistä enemmän huomiota mahdollisimman laadukkaaseen ja runsaaseen satoon.

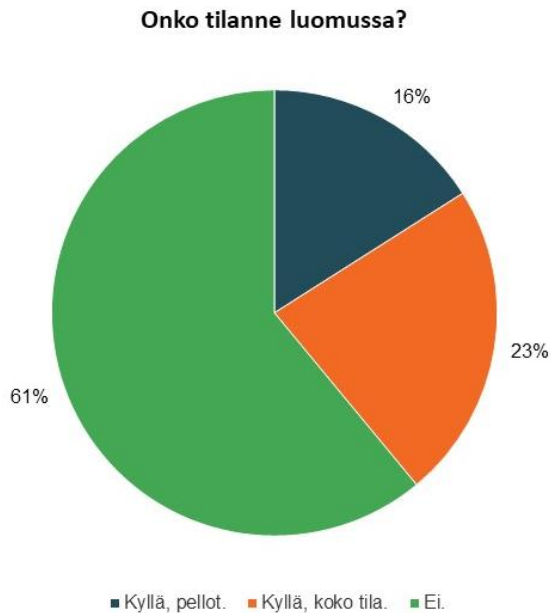
Mihin seuraavista suomalaisten maatilayritysten tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota? Valitkaa kolme sopivinta vaihtoehtoa.

KUVIO 8. Seikat, joihin suomalaisten maatilayritysten tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota.

8.3 Luonnonmukainen viljely

Vastaajista 22,9 %:lla koko tila oli luomussa ja vastanneista 61 % ei ollut luomuviljelijöitä. 16 %:lla vastanneista ainoastaan pellot olivat luomussa (kuvio 9).

KUVIO 9. Luomutilojen osuus vastaajista.

Uudella ohjelmakaudella luomuviljelyä aikoi jatkaa vastanneista 83 % ja 17 % aikoi lopettaa luomuviljelyn. Yksikään vastaajista ei aikonut siirtyä luomuviljelyyn uudella ohjelmakaudella.

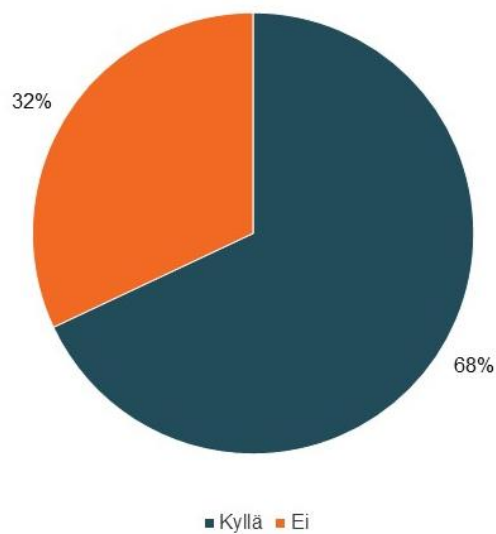
8.4 Hiilensidonta

Maataloudessa hiilensidonnan mahdollisuudet ovat olleet mukana keskusteluissa, joita on käyty elintarviketeollisuuden, viljelijöiden ja kuluttajien välillä. Tilat voivat vaikuttaa hiilensidontaan ja sen määrään ravinnekiertoa tehostamalla sekä viljelytoimilla. Panostamalla ravinnekiertoon ja viljelytoimiin voidaan myös parantaa taloudellista tulosta. Kyselyllä haluttiin selvittää viljelijöiden halukkuutta hiilensidontaan, heidän ajatuksiaan sopivasta korvauksesta hiilensidontaan sitoutumisesta sekä mitä keinoja viljelijät olisivat valmiita käyttämään hiilensidontaan.

8.4.1 Viljelijöiden halukkuus hiilensidontaan

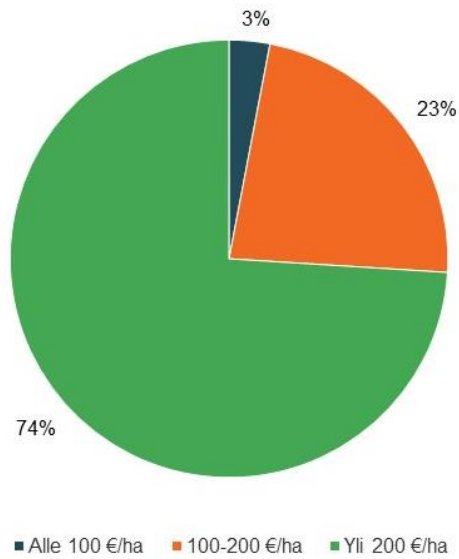
Vastaajista 67 % oli valmis käyttämään peltoja hiilensidontaan (kuvio 10). Kysyttäessä riittävää korvausta, jolla olisi valmis sitoutumaan hiilensidontaan. Vastaajista 74 % vastasi riittävän korvauksen olevan yli 200 € / hehtaari (kuvio 11). Vastaajista 23 % ilmoitti sopivan korvauksen olevan 100–200 € / hehtaari.

Oletteko halukas käyttämään peltoja nykyistä enemmän hiilensidontaan, vaikka se rajoittaisi nykyistä viljelytapaa?

KUVIO 10. Viljelijöiden halukkuus käyttää peltoja nykyistä enemmän hiilensidontaan.

Mikä olisi mielestänne riittävä korvaus, jolla olisitte valmis sitoutumaan hiilensidontaan?

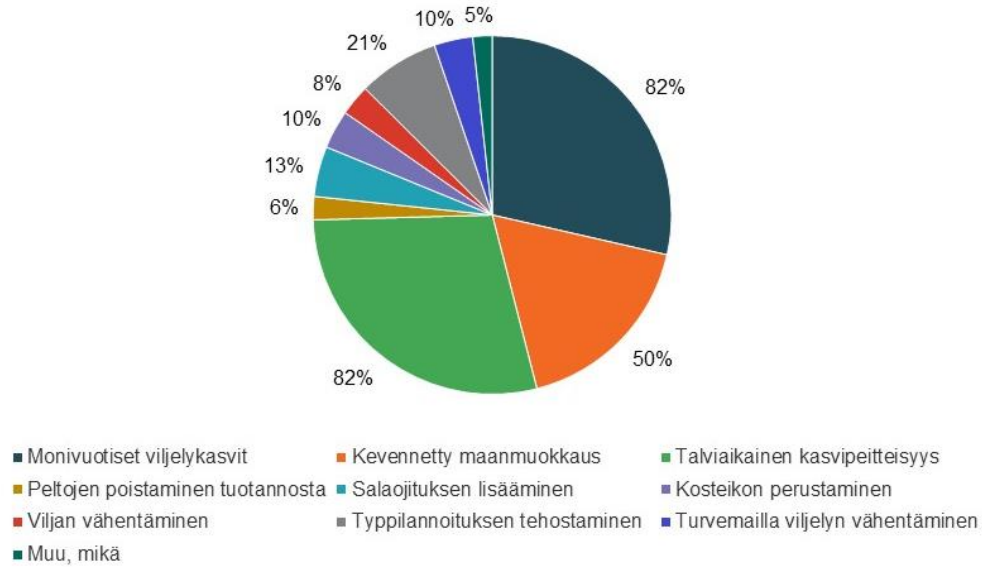

KUVIO 11. Riittävä korvaus, jolla viljelijät olisivat valmiita sitoutumaan hiilensidontaan.

8.4.2 Hiilensidontaan käytettävät keinot

Kyselyssä kysyttiin, millä keinoin viljelijät haluaisivat hiilensidontaa toteuttaa, ja pyydettiin valitsemaan kolme sopivinta vaihtoehtoa. Kuviosta 13 näkee, että selkeästi halutuimmat keinot olivat talviaikainen kasvipeitteisyys, monivuotiset viljelykasvit ja kevennetty maanmuokkaus. Nämä keinot ovat olleet käytössä jo edellisellä maaseutuohjelmakaudella ja valikoituivat oletettavasti sen takia kolmeksi eniten vastauksia saaneiksi vaihtoehdoiksi.

Mitä keinoa mieluiten käyttäisitte hiilensidontaa? Valitkaa kolme sopivinta vaihtoehtoa.

KUVIO 12. Mieluisimmat hiilensidonnan keinot.

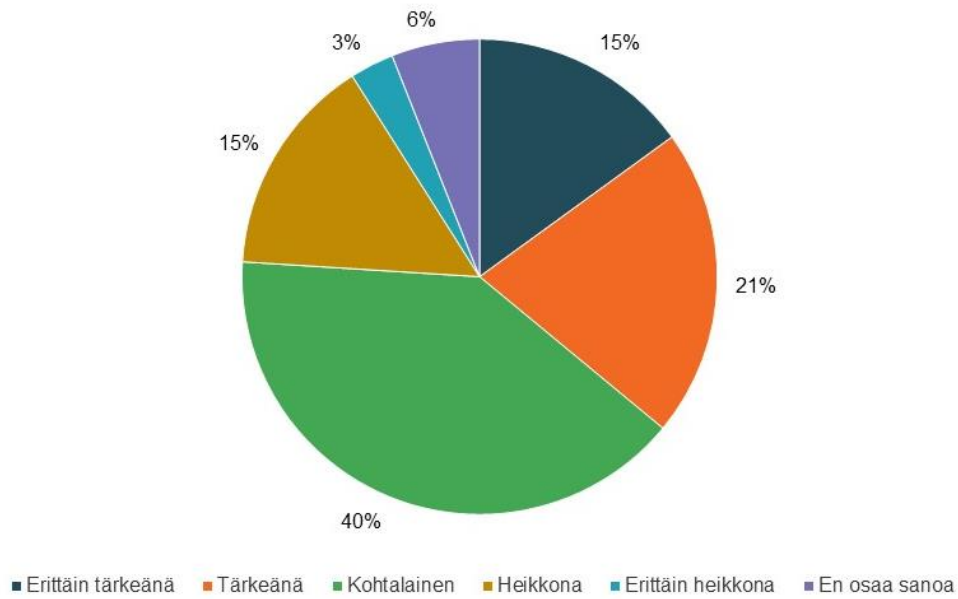
8.5 Huoltovarmuus

Kyselyllä haluttiin selvittää, miten vastaajat kokevat oman osansa huoltovarmuusketjussa sekä miten vastaajat kokevat kaupan huomioivan alkutuottajat osana huoltovarmuusketjua. Lisäksi haluttiin selvittää, miten huoltovarmuus on vastaajien mielestä otettu huomioon CAP 2023–2027:ssa sekä mitä toimenpiteitä vaadittaisiin, jotta huoltovarmuus olisi turvattu myös jatkossa.

8.5.1 Viljelijän osuus huoltovarmuusketjussa

Kysyttäessä miten viljelijä kokee oman osansa huoltovarmuusketjussa, vastaajista 41 % koki osansa huoltovarmuusketjussa kohtalaisena. 21 % koki osansa tärkeänä ja 13 % erittäin tärkeänä. Vastaajista 15 % piti osansa heikkona, 3 % erittäin heikkona ja 7 % ei osannut sanoa (kuvio 14).

Miten koette oman osanne huoltovarmuusketjussa?

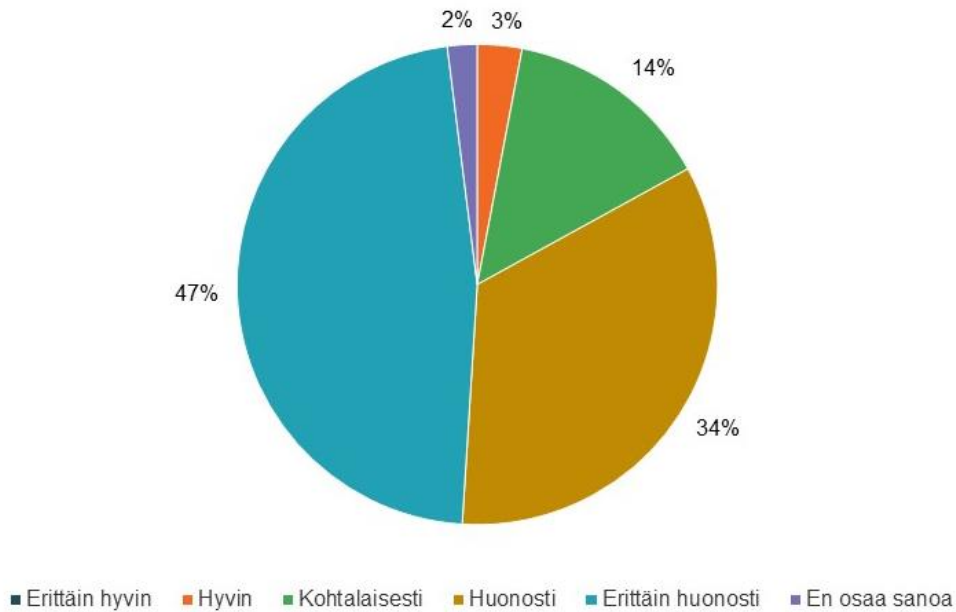

KUVIO 13. Miten viljelijät kokevat osansa huoltovarmuusketjussa.

8.5.2 Kaupan valmius huomioida alkutuottajat osana huoltovarmuusketjua

Vastaajista 46 % vastaajista koki kaupan huomioivan alkutuottajat huoltovarmuusketjussa erittäin huonosti ja 34 % huonosti. 15 % vastasi kaupan huomioivan alkutuottajat kohtalaisesti (kuvio 14).

Miten koette, että kauppa huomioi alkutuottajat osana huoltovarmuusketjua?

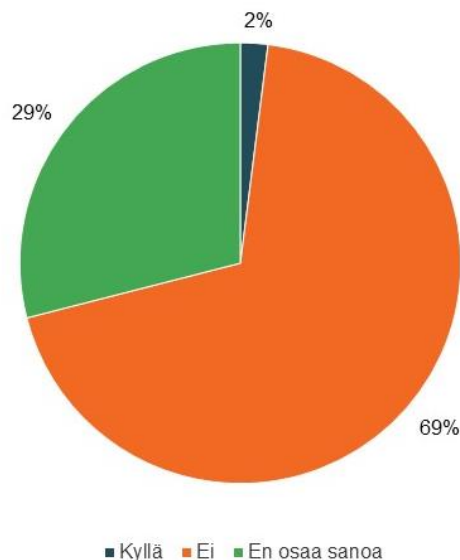

KUVIO 14. Kaupan valmius huomioida alkutuottajat osana huoltovarmuusketjua.

8.5.3 Huoltovarmuuden turvaaminen CAP 2023–2027:ssa

Kysyttäessä onko uudella ohjelmakaudella huomioitu riittävästi Suomen huoltovarmuuden turvaaminen myös jatkossa, vastanneista 69 % oli sitä mieltä, että ohjelmakausi ei turvaa Suomen huoltovarmuutta jatkossa (kuvio 15). Vastaajista 29 % ei osannut sanoa, mikä kertoo siitä, ettei CAP 2023–2027 ollut vielä kaikilta osin vastaajille tuttu.

Onko mielestänne uudella ohjelmakaudella huomioitu riittävästi Suomen huoltovarmuuden turvaaminen myös jatkossa?

KUVIO 15. Vastaajien näkemys siitä, onko uudella ohjelmakaudella huomioitu riittävästi Suomen huoltovarmuuden turvaaminen myös jatkossa.

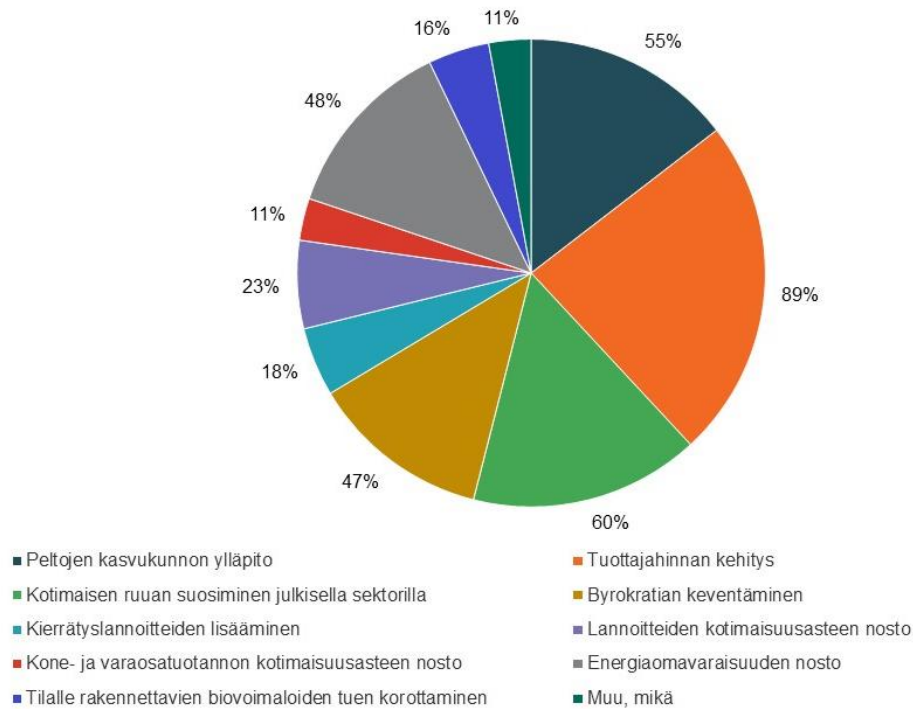
8.5.4 Toimenpiteet huoltovarmuuden turvaamiseksi jatkossa

Vastaajilta kysyttiin, mitä toimenpiteitä vaadittaisiin, jotta huoltovarmuus olisi turvattu myös jatkossa. Vastausvaihtoehtoja annettiin kymmenen, joista oli mahdollista valita useita. Vastauksissa hajonta oli suurta, mutta selvästi nousi esiin tuottajahinnan kehitys, kotimaisen ruuan suosiminen julkisella sektorilla ja peltojen kasvukunnon ylläpito. Lisäksi energiaomavaraisuuden lisääminen ja byrokratian keventäminen nousivat esiin toimenpiteinä, jotka vaikuttavat huoltovarmuuden turvaamiseen (kuviot 16). Vastaajista 11 % valitsi vaihtoehdon ”muu, mikä”, ehdotetut toimet olivat tuottajahintojen nosto kannattavalle tasolle ja tukien kohdentaminen ruuantuotantoon.

Riittävästi tuloa päätoimisille viljelijöille. Uusi ohjelmakausi on huoltovarmuuden ja kotimaisen tuotannon turvaamisen kannalta mielestäni täysin epäonnistunut. Byrokratia on lisääntynyt ja korvaustasot alentuneet. Se on huono yhtälö. Tukea suunnattu nimenomaan ei tuottavaan maatalouteen.

Mitä toimenpiteitä mielestänne vaadittaisiin, jotta huoltovarmuus olisi turvattu myös jatkossa? Voitte valita useamman vaihtoehdon

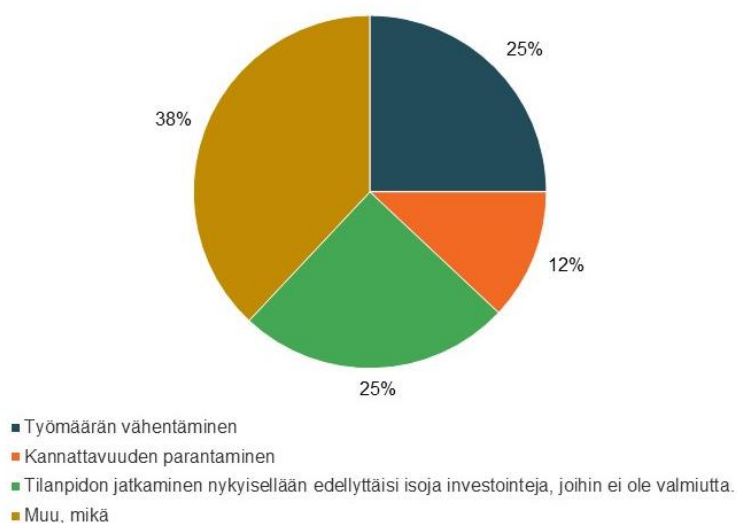

KUVIO 16. Toimenpiteet, joilla huoltovarmuus olisi turvattu myös jatkossa.

8.6 Tilan tulevaisuus

Kyselyllä haluttiin selvittää viljelijöiden tulevaisuuden suunnitelmia tilan suhteen. Vastanneista 87 % ei suunnitellut muuttavansa tuotantosuuntaa, mutta vastanneista 13 % suunnitteli tuotantosuunnan muutosta. Näiltä 13 %:lta kysyttiin syytä tuotantosuunnan muutokseen. Vastausvaihtoehtoja annettiin neljä: työmäärän vähentäminen, kannattavuuden parantaminen, tilanpidon jatkaminen nykyisellään edellyttäisi isoja investointeja, joihin ei ole valmiutta ja muu, mikä. Vastajista 25 % ilmoitti syyksi työmäärän vähentämisen, samoin 25 % ilmoitti syyksi, että tilanpidon jatkaminen nykyisellään edellyttäisi isoja investointeja, joihin ei ole valmiutta. Vastajista 38 % ilmoitti syyksi muun syyn, joita olivat maatalouden haastava tilanne, valmistautuminen sukupolvenvaihdokseen sekä eläintenpidon huono kannattavuus. Syyt tuotantosuunnan muutokseen on esitetty kuviossa 17.

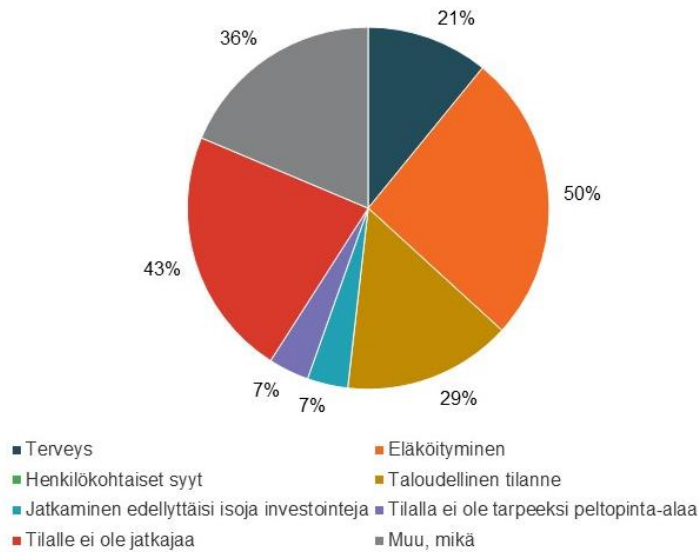
Mikäli suunnittelette tuotantosuunnan muutosta, mikä on syynä tähän?

KUVIO 17. Syyt suunniteltuun tuotantosuunnan muutokseen.

Kyselyyn vastanneista 23 % suunnitteli lopettavansa tilanpidon. Näiltä 23 %:lta kysyttiin syytä lopettamiseen, vastausvaihtoehtoja annettiin kahdeksan. Syyt tilanpidon lopettamiseen on esitetty kuviossa 18. Vastaaajista 43 % ilmoitti syyksi jatkajan puuttumisen. Yhtenä vastausvaihtoehtona oli muu syy, jonka valitsi vastaajista 36 %. Muuksi syyksi tilanpidon lopettamiseen vastaajat ilmoittivat motivaation puutteen, maatalouden haastavan tilanteen, toiminnan kannattavuuden verrattuna työmäärään ja inflaatiosta johtuvan toiminnan kannattamattomuuden. Tuulivoimahanke oli myös kariuttanut sukupolvenvaihdon eräässä tapauksessa.

Mikäli suunnittelette tilanpidon lopettamista, mikä on syytä tähän?

KUVIO 18. Syyt suunniteltuun tilanpidon lopettamiseen.

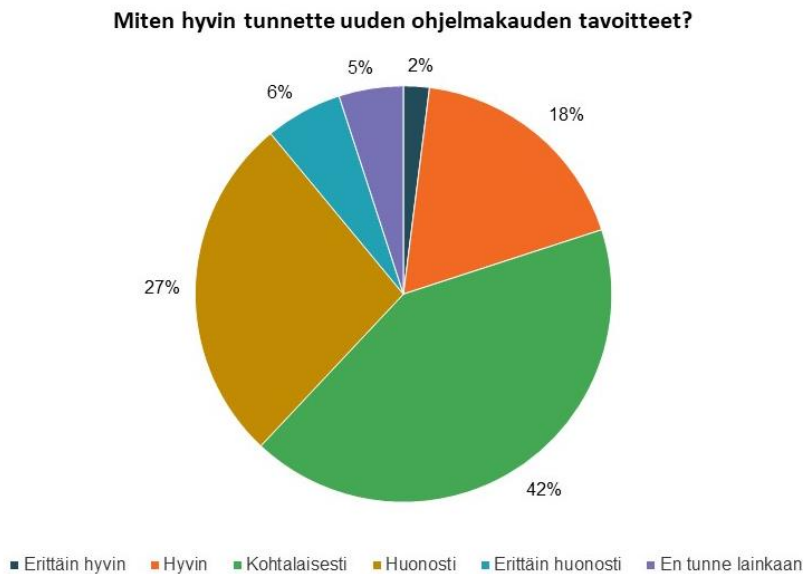
Kyselyssä kysyttiin myös, onko tilalle jatkajaa tiedossa. Vastaajista 51 % ilmoitti, että asia ei ole ajankohtainen. Vastaajista 33 % ilmoitti, ettei jatkajaa ole. Vastaajista 16 %:lla oli jatkaja tilalle tiedossa, näistä 90 % kertoi tilan jatkon toteutuvan sukupolvenvaihdoksen kautta. Vastaajista 10 % aikoi myydä tilan jatkajalle. Vastaajista kukaan ei aikonut tarjota tilaa vuokralle.

8.7 Viljelijöiden näkemyksiä CAP 2023–2027:sta

Kyselyllä haluttiin selvittää, kuinka hyvin viljelijät tuntevat ohjelmakauden tavoitteet, miten viljelijät uskovat ohjelmakauden vaikuttavan tilan kannattavuuteen sekä mitä positiivista ja negatiivista viljelijät kokevat sisältyvän ohjelmakauteen. Kysely on toteutettu tammikuussa 2023, jolloin viljelijöillä ei ollut tarkkaa tietoa ohjelmakauden sisällöstä, joten vastaukset perustuvat sen hetkiseen tietoon sekä mielikuviin.

8.7.1 Ohjelmakauden tavoitteiden tuntemus

Kyselyyn vastanneista 43 % ilmoitti tuntevansa uuden ohjelmakauden tavoitteet kohtalaisesti (kuvio 19). Vastaajista 18 % vastasi tuntevansa ohjelmakauden hyvin. Vastaajista 6 % ilmoitti tuntevansa ohjelmakauden tavoitteet erittäin huonosti ja 5 % ilmoitti, ettei tunne ohjelmakauden tavoitteita lainkaan.

KUVIO 19. Ohjelmakauden tavoitteiden tuntemus.

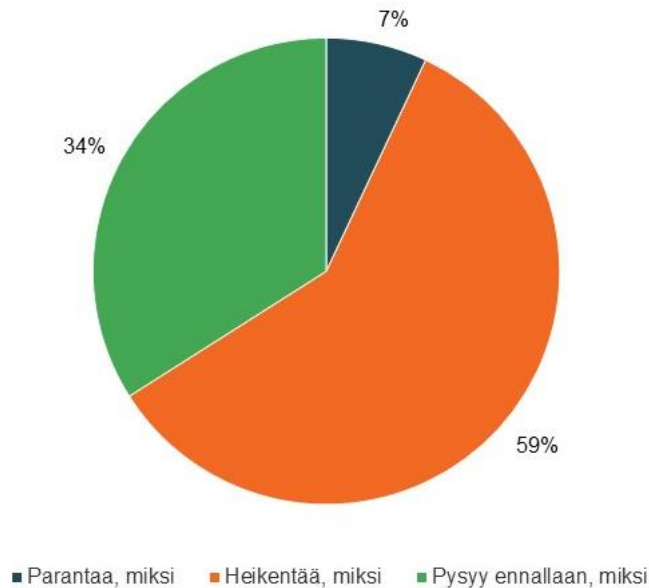
8.7.2 CAP 2023–2027:n vaikutus maatilayrityksen kannattavuuteen

Kysyttäessä ”Miten uskotte uuden ohjelmakauden vaikuttavan maatilayrityksen kannattavuuteen?”, vastausvaihtoehtoiksi annettiin: parantaa, heikentää ja pysyy ennallaan. Kaikissa kolmessa vaihtoehdossa kysyttiin perustelu mielipiteelle. Kysymys oli vastaajille pakollinen. Vastaajista 59 % uskoi uuden ohjelmakauden heikentävän maatilayrityksen kannattavuutta. Vastanneista 34 % uskoi kannattavuuden pysyvän ennallaan (kuvio 20). Suurimpana syynä kannattavuuden heikkenemiseen ilmoitettiin kokonaistukimäärän pienentyminen. Lisäksi kannattavuuden heikentymiseen ilmoitettiin vaikuttavan inflaatio, tukitasojen aleneminen, maatalouspolitiikka, joka ei kannusta tuotannon kehittämiseen, entisten tukimuotojen poistuminen sekä tukien kohdistuminen näennäisviljelyyn.

Vastaajista 35 % uskoi kannattavuuden pysyvän ennallaan. Syiksi tähän mainittiin muun muassa, että aiemmin tukikelvottomille pelloille on mahdollista saada tukea, mikä kompensoi muuten laskevaa tukitasoa. Mainittiin myös, että uuden ohjelmakauden toimenpiteet tasapäistävät luomu- ja tavanomaisia tiloja. Pysyy ennallaan -vaihtoehdon valinneiden vastauksista saattoi päätellä, ettei uuden ohjelmakauden sisältö ole vielä tuttu, avoimeen kenttään oli vastattu esimerkiksi, että aika näyttää. Vastausvaihtoehdoissa ei ollut ”En osaa sanoa”-vaihtoehtoa, jolloin vastaajat, joille ohjelmakauden sisältö ei ollut tuttu, todennäköisesti valitsivat vaihtoehdon ”pysyy ennallaan”.

Vastaajista 7 % uskoi ohjelmakauden parantavan maatilayrityksen taloudellista tilannetta. Syiksi kannattavuuden parantumiseen mainittiin näennäisviljelyyn kannustavien tukien poistuminen, tukimäärien kasvu ilman että tukiehdot rajoittavat viljelyä sekä käytössä olevien toimenpiteiden tukeminen. Kannattavuuden lisäämiseksi viljelytoimenpiteissä tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota satotason nostoon olemassa olevilla lohkoilla sekä nurmen hyvään perustamiseen.

Miten uskotte uuden ohjelmakauden vaikuttavan maatilayrityksen kannattavuuteen?

KUVIO 20. Näkemys uuden ohjelmakauden vaikutuksista maatilayrityksen kannattavuuteen.

8.8 Paremmat tai huonommat asiat aiempaan verrattuna

Avoimena kysymyksenä esitettiin, onko tähän mennessä saadun tiedon perusteella CAP 2023–2027:ssa asioita, jotka vastaaja kokee joko parempana tai huonompaa verrattuna aiempaan. Vastauksissa esiin nousi positiivisina asioina: kasvipeitteisyyden sekä monimuotoisuuden lisääminen, kevennetty maanmuokkaus, kerääjäkasvitukien laajentuminen, pakollinen viljelykierto, etävalvonta, tilatukijärjestelmän poistuminen ja pörräisten huomioiminen. Lisäksi positiivisina asioina mainittiin panostaminen myös heikompien lohkojen viljelyyn, päätoimisen viljelyn huomioiminen, peltotukioikeuksilla kikkailun loppuminen.

Negatiivisina asioina vastaajat mainitsivat tukimäärän laskun, byrokratian lisääntymisen, monitoroinnin, luomuviljelyn arvostuksen ja kannattavuuden heikentymisen, tukiehtojen tiukkenemisen ja kotieläinkorotuksen poistumisen.

”Luvattua huoltovarmuuden turvaamista ja päätoimisten tuottavien viljelijöiden tukemista ei tullut. Kotieläintiloilta leikattiin suoria tukia ja tukia lisättiin hömpänviljelyyn. Lisäksi vaatimukset lisääntyivät runsaasti, vaikka luvattiin byrokratian vähentämistä. Kuitenkin ohjelmakauden kokonaisrahamäärä on sama, ellei hieman isompi. Päätoimisena viljelijänä ihmettelen, että mihin ne rahat menevät? Lisäksi uusi valvonta Monitorointi epäilyttää”

Vastauksissa nousi esiin huoli uudesta viljelyvalvontakeinosta monitoroinnista. Monitoroinnin tarkoitus on valvoa viljelytoimenpiteitä satelliitin avulla. Monitoroinnilla ei mitata lohkojen aloja. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023.) Vastaajat suhtautuivat epäilevästi monitorointiin, vastaajat kommentoivat monitorointia lannistavaksi sekä epäilivät, kuinka paljon asiat menevät sekaisin. Vastauksista jäi sellainen kuva, ettei uudesta valvontakeinosta ollut vielä kyselyhetkellä riittävästi tietoa, mistä syystä siihen suhtauduttiin epäilevästi.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Teknisistä ja tietoturvasyistä kyselyn jakaminen ei onnistunut MTK:n postituslistan kautta, joten päädyimme kontaktoimaan Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maaseutupäälliköitä. Maaseutupäälliköt lähettivät linkin kyselyyn oman alueensa viljelijöille. Vuonna 2022 maatalous- ja puutarhayrityksiä oli Pohjois-Pohjanmaalla 3775 kappaletta ja Kainuussa 565 kappaletta, ja vastaus saatiin 61:ltä viljelijältä. Tätä ajatellen vastausprosentti on erittäin alhainen, eikä tulosten oikeellisuuteen voi luottaa. Viljelijöiden vastauksista, samoin kuin alkuvuodesta 2023 järjestetyiden CAP-infojen keskusteluista, saattoi päätellä, ettei uusi ohjelmakausi ole vielä tuttu viljelijöille. Tukiohjelman sisältö ei ollut vielä täysin tarkentunut alkuvuodesta 2023, jolloin asiantuntijatkin puhuivat ainoastaan alustavista tiedoista. Tämä vaikutti osaltaan viljelijöiden vastauksiin.

9.1 Ilmasto- ja ympäristötoimet

CAP 2023–2027:ssa keskeisessä roolissa on ilmasto- ja ympäristönäkökulma. Päästövähennyksiä saataisiin aikaan nopeasti vähentämällä viljelyä turvopelloilla, mutta ainoastaan 10 % vastaajista oli valmiita tähän. Turvopelloilla tehokkaita päästövähennyskeinoja ovat mm. ympärivuotisen kasvipeitteisyyden lisääminen, säätösalaajitus ja kosteikot. Vastaajista 13 % oli valmiita lisäämään salaajitusta ja vain 10 % oli valmiita kosteikon perustamiseen. Tähän arvellaan olevan syynä salaajituksen korkea hinta ja kosteikon perustaminen toistaiseksi melko tuntemattomana toimenpiteenä. Tiedottamista kosteikoista on lisätty, sekä kosteikon perustamiseen on saatavissa tukea, mikä todennäköisesti tulevaisuudessa lisää kiinnostusta kosteikoiden perustamiseen. Hiilensidontan lisäämiseksi suurin osa vastaajista oli valmiita lisäämään ympärivuotista kasvipeitteisyyttä sekä valmiita kevennettyyn maanmuokkaukseen ja monivuotisiin viljelykasveihin. Nämä toimenpiteet ovat jo käytössä useilla tiloilla, joten todennäköisesti tästä syystä nämä toimenpiteet koetaan hyvinä vaihtoehtoina. Vastaajat olivat halukkaita käyttämään peltopinta-alaa hiilensidontaan, vaikka se rajoittaisi viljelytapoja, mutta korvauksen tulisi olla yli 200 €/hehtaarilta.

9.2 Eläintilojen korvaukset

Luonnonhaittakorvauksen kotieläinchorotus on poistunut, jota useat vastaajat kritisoivat ja uskoivat tämän vaikuttavan negatiivisesti tilan talouteen. Kotieläinchorotuksen poistumista on pyritty kompensoimaan osittaisella eläinchorvausten nostolla. Kuinka paljon nämä korotukset tasoittavat tilannetta, riippuu paljon tilan olemassa olevista resursseista sekä tuotantosuunnasta.

Uudessa eläinten hyvinvointikorvauksen laidunnustoimenpiteessä nautojen tulee päästä kasvukaudella 90 päivänä laiduntamaan ja pääasiallisen ravinnon täytyy tulla laitumesta. Toimenpiteen toteutus tuo viljelijälle lisätyötä sekä kustannuksia mm. aitaustarvikkeiden hankinnan myötä. Osalla tiloista laidunnuksen toteuttaminen on haastavaa ja laiduntamisen esteeksi voi muodostua riittävän laidunalan löytyminen navetan läheltä. Automaattilypsytiloilla laidunlohkojen täytyy sijaita navetan läheisyydessä ja reitin tulee olla sellainenm että lehmät voivat käydä helposti lypsillä. Lisäksi laidunpeltojen on oltava kestäviä maita, kuten hiekkamaita. Suurimmilla tiloilla lypsylehmien määrä voi olla useita satoja eläimiä. Tällaisilla tiloilla laidunnus voi vaatia suuria investointeja. Karja tarvitsee hyvät laitumet, joista riittää laadukasta laidunrehua koko kesäksi. Sää vaikuttaa laidunrehun energia-arvoon sekä eläinten energian tarpeeseen. Ruokintaa tulee tällöin tarkastella päivittäin ja appeen koostumusta tulee muuttaa sen mukaan, onko helle- vai sadepäivä, eikä ape saa olla pääasiallinen ravinto. Tämä tuo lisätyötä viljelijälle. Kuitenkin laiduntaminen lisää eläinten hyvinvointia ja jalkaterveyttä, koska laitumella eläimet saavat liikkua sellaisessa ympäristössä, mihin ne ovat luotuja liikkumaan. (Kärkkäinen ym. 2022.) Eläinten hyvinvointikorvauksen toimenpiteet vaikuttavat positiivisesti eläinten hyvinvointiin, joka lisää tuotosta ja laskee eläinlääkärikuluja. Eläintenhyvinvointikorvaus vaikuttaa tilan talouteen positiivisesti, mikäli sitoumusehdot ovat jo valmiiksi osittain käytössä. Hyvinvointikorvauksen saaminen edellyttää toimenpiteitä, ja on tilakohtaista, riittääkö korvaus kattamaan kaikki toimenpiteistä aiheutuneet kulut.

9.3 Maatalouden kokonaisvaltainen kehittäminen tulevaisuudessa

Huomionarvoista on, että vastaajista 59 % piti osaansa huoltovarmuusketjussa joko kohtalaisena, heikkona tai erittäin heikkona. Selkeästi nousi esiin myös mielipide, ettei kauppa huomioi viljelijöitä tarpeeksi osana huoltovarmuusketjua. Viljelijät ovat tärkeässä asemassa Suomen huoltovarmuusketjussa, ja asiasta on keskusteltu paljon julkisuudessa Covid-19-pandemian ja Ukrainan sodan

seurauksena. Olisikin tärkeää, että yhteiskunta, mukaan lukien ruokamarkkinat, osoittaisivat toimiltaan arvostuksensa Suomen maataloutta kohtaan. Tämä osaltaan auttaisi viljelijöitä näkemään oman osansa vahvempana huoltovarmuusketjussa. Kuten Karhinen kirjoittaa raportissaan: Suomeen tulisi rakentaa ilmapiiri, jossa suomalaista ruokaa ja sen tuottajaa arvostetaan. Samalla viljelijöitä tulisi kannustaa arvostamaan omaa työtään. Tavoitteena tulee olla mielikuva menestyvästä tulevaisuuden elinkeinosta, josta suomalaiset voivat olla ylpeitä. (Karhinen 2019, 24.) Vastauksista saattoi päätellä, että viljelijät haluavat tehdä työnsä hyvin ja ylpeydellä sekä tuottaa laadukasta satoa. Yritystoiminnassa kuitenkin talous suurilta osin määrittää, että mihin resurssit käytetään.

CAP 2023–2027:ssa perustulotukea voi saada kaikesta maatalousmaasta. Maatalousmaaksi luokitellaan kaikki viljelykelpoiset peruslohkot, jotka ovat luonnonlaidunta ja -niittyä tai peltoa. Perustulotuki on 115 €/hehtaari. Tämä mahdollistaa ns. näennäisviljelyn, jota useat vastaajat kritisoivat. Näennäisviljelyä ei pidetä hyvänä maatalousmaan käyttönä, koska se heikentää peltomaata ja siitä maksetaan korvaus, jonka saaminen edellyttää paljon pienempää panostusta kuin sadon tuottaminen rehuksi tai elintarviketuotantoon. Moni vastaajista ilmoitti toimintaansa vaikuttavan maaseutumaiseman säilymisen, johon osaltaan vaikuttavat hyvin hoidetut pellot. Maataloustuista ja niiden kohdentamisesta on puhuttu paljon julkisuudessaakin. Tukien kohdentaminen aktiiviviljelyyn vähentäisi tätä keskustelua ja osaltaan lisäisi arvostusta maataloutta kohtaan sekä turvaisi jatkossakin puhtaan ruuan tuotannon Suomessa. Tulisi pyrkiä tilanteeseen, jossa tuottamattomat pellot rajataan tukijärjestelmän ulkopuolelle ja tuet ohjataan tuottavaan viljelyyn. Tällä tavoin hyöty saataisiin sekä viljelijöille että kuluttajille. Leikkaamalla tukia aktiiviviljoilta maatalouden tilanne heikkenee.

Opinnäytetyössä ei käsitellä maatalouden investointitukia, mutta Jansik ym. tuovat esille maatalouden investointien merkityksen maatalouden kannattavuuteen, riittävään yrittäjätuloon ja tuotannon kokonaismäärään. Investointien vähentyessä nämä kolme laskevat ja vaikuttavat myös elintarviketeollisuuden kotimaisen raaka-aineen saantiin. Tulevaisuudessaakin kasvihuonepäästöjen vähentäminen tulee olemaan merkittävässä asemassa suunnattaessa maatalouden investointitukia. Maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, jolla on yhtymäkohtia vesistökuormituksen vähentämiseen, edellyttää jatkossa viljelyn vähentämistä turvemilla. Tähän liittyvät toimenpiteet, joilla on kustannusvaikutuksia viljelijöille, tulisi ottaa huomioon myös investointituissa, joilla voidaan ohjata kestävämpään tuotantotapaan. Tilojen tuotantotapa ratkaistaan usein investointivaiheessa. (Jansik ym. 2017, 53.) CAP 2023–2027:ssa tuotantotapoja pyritään ohjaamaan ympäristöystävällisempään suuntaan tukia kohdentamalla. Useat viljelijät kokevat ilmasto- ja ympäristötoimien ole-

van ristiriidassa maatalouden kannattavuuden kanssa, mutta vastaajista 39 % ilmoitti tukien optimoinnin vaikuttavan omiin päätöksiinsä. Useat viljelijät kokevat, että heidän elinkeinonsa nähdään ympäristölle haitallisena ja taloudellinen kannattavuus laskee, koska tukien kohdentaminen tapahtuu ilmasto- ja ympäristötoimien kautta. Viljelijöiltä vaaditaan suunnitelmallisuutta, osaamista ja osittain omista periaatteistaan luopumista, jotta viljely olisi ehtojen mukaista, toiminta olisi kannattavaa ja tuotettu sato olisi mahdollisimman runsas sekä laadukas. Tuet ohjaavat tilan toimintaa ja suurelta osin vaikuttavat kannattavuuteen. Kohdentamalla tuet aktiiviviljelyyn ja taloudelliseen kannattavuuteen turvattaisiin jatkossakin kestävä sekä tuottava maatalous, eivätkä viljelijät kokisi olevansa ainoastaan työkaluja hiilineutraaliuden saavuttamisessa. Tukien kohdentamisesta johtuen viljelijät harjoittavat tällä hetkellä elinkeinoaan tuottavuuden kustannuksella.

Viljelijät tulevat jatkossakin tarvitsemaan asiantuntija-apua tukihakemuksen täyttämässä, koska tukiehdot ovat monimutkaiset ja laajat. Viljelijä voi kuitenkin saada neuvontaa 10 000 euron edestä vuosina 2023–2027. Neuvontakäynnin hinnasta korvataan 75 €/tunti, joka maksetaan EU-maaseuturahastosta. (Ruokavirasto 2023c.)

Vipumobiili on kehitetty tuenhakijan ja hallinnon sähköisen tiedonvaihdon mahdollistajaksi. Sovelluksella voidaan ottaa paikkaan sidottuja valokuvia ja kuvat voidaan lähettää myös sovelluksesta suoraan valvontaviranomaiselle. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023.) Yksi vastaaja kommentoi etävalvontaa paremmaksi, kun taas toinen vastaaja koki, että viljelijöiden töitä lisätään ja valvontaviranomaisten töitä helpotetaan sovelluksen käytön myötä. Näistäkin vastauksista jäi mielikuva, että tietoa ei vielä ole saatu riittävästi. Koska tukivalvonta siirtyy monitorointiin, tukien maksatukset voivat siirtyä jopa vuodelle 2024. Sovelluksen toimiessa ja käyttökokemusten kertyessä sovellukseen todennäköisesti tullaan suhtautumaan positiivisemmin.

Liitteessä 2 on esitetty peltotukien korvausmäärät vuonna 2022 ja alustavat korvausmäärät vuonna 2023. Korvauksissa ei ole suuria muutoksia, mutta viherryttämistuen poistuminen laskee C-alueella peltotukien määrää n. 70 €/hehtaari, kun yhteen lasketaan perustulotuki, uudelleenjakotuki ja tilakohtainen ympäristökorvaus. Vaaditaan tarkkaa suunnittelua, jotta tämä erotus pystytään kompensoimaan. Maaliskuun 2023 lopussa tarkat tukisummat ja maksatusaikataulu ei ollut vielä täysin selvillä, mutta vaikuttaa, että osa tuista tulee maksatukseen selvästi aiempaa myöhemmin. Useilla tiloilla kärsitään huonosta kannattavuudesta ja maksatusten siirtyminen loppuvuoteen 2023 ja mahdollisesti alkuvuoteen 2024 voi aiheuttaa monilla tiloilla taloudellisia ongelmia.

Jatkotutkimuksena ehdotetaan saman tapaista kyselyä puolessa välissä ohjelmakautta, jolloin ohjelmakauden sisältö on tullut tutuksi viljelijöille. CAP 2023–2027:ssa keskeisessä asemassa on ilmasto- ja ympäristönäkökulma. Jatkotutkimuksessa voisi selvittää, ovatko viljelijöiden asenteet muuttuneet hiilineutraaliutta sekä ilmasto- ja ympäristötoimia kohtaan ja mitä toimenpiteitä viljelijät ovat ottaneet käyttöön hiilineutraaliuden lisäämiseksi.

10 POHDINTA

Teknisesti kysely onnistui hyvin ja kyselyä jaettiin usealla sosiaalisen median alustalla sekä sähköpostin välityksellä maatilayrittäjille. MTK:lla ei ollut sähköpostilistaa, jossa olisi ollut ainoastaan viljelijät ja tietoturvasyistä he eivät voineet antaa meille viljelijöiden yhteystietoja. Kaikesta huolimatta kyselyä saatiin jaettua eri kanavien kautta kuitenkin kohtuullisen hyvin. Luotettavamman tuloksen saamiseksi vastauksia olisi saanut tulla enemmän, mutta nykyaikana sähköpostia, kyselyjä sekä muuta informaatiota tulee todella paljon, joten vastaajien huomion saaminen on haastavaa.

Työn tilaajana toimi MTK-Pohjois-Suomi ja sieltä toiminnanjohtaja Hanne Hurskainen. Tilaajan puolelta oltiin alusta asti mukana prosessissa ja työn lopullinen aihe tarkentui keskusteluissa heidän kanssaan. Paljon viljelijöiden vastauksissa tuli asioita, jotka on tiedostettu jo aiemmin, mutta uskomme, että tilaaja hyötyy tutkimuksen tuloksista.

Opinnäytetyössä käytettyjen lähteiden tuli olla pääasiassa muutaman vuoden vanhoja, koska maailmantilanne on muuttunut muutamassa vuodessa paljon johtuen Covid-19-pandemista ja Ukrainan sodasta. Nämä molemmat asiat ovat vaikuttaneet myös Suomen talouteen, maataloudessa tarvittavien tuotteiden esim. lannoitteiden saatavuuteen, lisäksi keskustelu huoltovarmuudesta on lisääntynyt. Muuttuneesta maailman tilanteesta johtuen yli kolme vuotta vanhat tutkimukset ja raportit eivät kaikilta osin edustaneet tämänhetkistä tilannetta. Samoin koko kirjoitusprosessin ajan tiedot ohjelmakaudesta tarkentuivat, mistä johtuen tietoperustaa sai tarkastella ja päivittää koko prosessin ajan. Maaliskuussa 2023 ei ollut vielä selvillä tarkat tukisummat eikä maksatusaikataulu. Toisaalta tietoa oli saatavilla paljon ja useaan otteeseen prosessin edetessä täytyi miettiä, mikä on työn kannalta relevanttia. Dokumentit EU-tuista on ajoittain aika puuduttavaa ja sisältää paljon yksityiskohtia. Työn selkeyttämiseksi osa tiedoista ilmoitettiin kuvioiden avulla. Meillä tiedot päivittyivät koko prosessin ajan, samoin asiantuntijoilla. Asiantuntijat ovat alkuvuoden jakaneet tietoa viljelijöille, mutta ymmärrettävästi viljelijät kokevat epävarmuutta, koska elinkeino on pitkälti riippuvainen tukien maksusta, eikä alkuvuodesta 2023 vielä ollut tarkentunut tukiehdot, korvaustenmäärät eikä maksatusaikataulu.

Opinnäytetyön toteutuksessa teimme kyselytutkimuksen, jolla keräsimme viljelijöiden ajatuksia ja mielipiteitä uudesta ohjelmakaudesta. Webropol-alusta ei ollut tuttu kummallekaan, joten kyselyn

tekninen toteutus vaati aikaa. Kysymyksiä mietittiin tarkasti, jotta saataisiin selville kaikki haluamme asiat. Tässä apuna oli ohjaava opettaja, joka kävi kanssamme kyselyn läpi useaan kertaan ennen sen julkaisemista.

Opinnäytetyön toteutus pysyi kohtuullisen hyvin aikataulussa. Haasteita aiheutti erityisesti loppuvaiheen aikataulussa pysyminen, koska ohjelmakauden tiedot päivittyivät jatkuvasti. Loppujen loppuksi jouduimme päättämään, ettei teoriaosuutta enää lisätä. Haasteita aikataulutukseen toi myös aikataulujen yhteensovittaminen. Prosessin sujuvuutta olisi lisännyt selkeämpi työnjako.

Kaikkienensa opinnäytetyöprosessi on ollut todella opettavainen ja CAP 2023–2027 on tullut tutuksi. Viljelijöiden vastauksista positiivisena asiana on jäänyt mieleen, että edelleenkin suomalainen maanviljelijä haluaa tuottaa puhdasta laadukasta ruokaa sekä haluaa tehdä työnsä ylpeydellä.

LÄHTEET

Eduskunta 2022. Valiokunnan mietintö MmVM 14/2022 vp HE 165/2022 vp. Hakupäivä 9.1.2023.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/MmVM_14+2022.aspx

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023. Mikä tulee muuttumaan viljelijätuissa 2023. Hakupäivä 18.3.2023.

<https://kurikka.fi/wp-content/uploads/2023/02/Viljelijatukimuutokset-haku-aktiivi-viljelijä-ja-monitorointi.pdf>

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/2115. 2021. Hakupäivä 20.2.2023.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:435:FULL&from=FI>

Euroopan parlamentti 2023. Ajankohtaista. Mitä hiilineutraalius tarkoittaa ja miten se saavutetaan 2050 mennessä? Hakupäivä 23.1.2023.

<https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/society/20190926STO62270/mita-hiilineutraalius-tarkoittaa-ja-miten-se-saavutetaan-2050-menessa>

Laki maatalouden rakennetuista 28.12.2007/1476, 2.5 §. Hakupäivä 28.12.2022.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/edellytyksi1476#L2P6>

Hautamäki. Jukka 2023a. Tukijärjestelmä 2023. Esitelmä CAP27 pähkinänkuoressa – webinaarissa 24.1.2023.

Hakupäivä 12.2.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=G9-6Nq086Xs>

Hautamäki. Jukka 2023b. Ympäristökorvaus-Ympäristösitoumus 2023–2027. Hakupäivä 12.2.2023.

https://www.kpedu.fi/docs/default-source/projektisivustot/tietolinkki/ymp%C3%A4rist%C3%B6korvaus-2023-01-24_jhautamaki.pdf?sfvrsn=ce1f40b2_2

Huoltovarmuuskeskus 2023. Huoltovarmuus Suomessa. Hakupäivä 2.3.2023.

<https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/tietoa-huoltovarmuudesta/huoltovarmuus-suomessa>

Jansik, Csaba, Lehtonen, Heikki, Karhula, Timo & Niskanen, Olli 2017. Maatalouden rakennekehitys ja investointitarve vuoteen 2030 - Markkinaskenaarioiden vaikutus maatalouden tuotantorakenteeseen 53. Hakupäivä 23.1.2023. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/538895/luke-luobio_19_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jokela, Risto 2023. CAP 27 ja viljelykierto. Hakupäivä 16.2.2023. Esitelmä CAP27 pähkinäkuoressa – webinaarissa 24.1.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=G9-6Nq086Xs>

Jyväskylän yliopisto. Laadullinen tutkimus. Hakupäivä 23.1.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Karhinen, Reijo 2019. Uusi alku – Maatalous on myös tulevaisuuden elinkeino. Hakupäivä 12.12.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161359/MMM_3_2019_Turvallista%20ruokaa%20Suomesta.pdf?sequence=4&isAllowed=y.

Kokko, Ulla 2023. Tukijärjestelmä 2023. Hakupäivä 12.2.2023. Esitelmä CAP27 pähkinäkuoressa – webinaarissa 24.1.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=G9-6Nq086Xs>

Kärkkäinen, Leena, Maunumäki Arja, Repo, Mika, Pulkka, Eeva-Kaisa & Kolehmainen, Sari 2022. Automaattilypsyssä olevien lehmien laidunnus on jaloittelua. Hakupäivä 11.4.2023. <https://oamk.fi/oamkjournal/2022/automaattilypsyssa-olevien-lehmien-laidunnus-on-jaloittelua/>

Lappalainen, Juha 2023. CAP27 Toimeenpano 2023-2027(8/9) 5.4.2023. Hakupäivä 7.4.2023. https://www.kpedu.fi/docs/default-source/projektisivustot/tietolinkki/cap27-pohjois-suomi-20230405_jlappalainen.pdf?sfvrsn=feb14db2_2

Lehkonen, Heidi 2022. Eläinten hyvinvointikorvaus nautojen osalta 2023. Hakupäivä 14.2.2023. Esitelmä Kotieläintilojen ajankohtaisinfo –webinaarissa 12.12.2022. https://www.youtube.com/watch?v=Ml3x4ZfEi_A

Luonnonvarakeskus 2020. Ruoka- ja luonnonvaratilastojen e-vuosikirja 2020, 5. Hakupäivä 7.1.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-130-1>

Luonnonvarakeskus 2021. Maa- ja metsätalouden sekä koko maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteillä on suuret päästövähennysmahdollisuudet. Hakupäivä 7.1.2023. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/547155/ilmava-ilmastotoimet_policy-brief_20210823.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Luonnonvarakeskus 2022a. Maatalous- ja puutarhayritysten keskimääräinen käytössä oleva maatalousmaa muuttujina ELY-keskus, muuttuja ja vuosi. Hakupäivä 7.1.2023. https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/06_Maatalous_ja_puutarhayrit_keskim_kmm.px/table/tableViewLayout2/?loadedQueryId=dff53015-bc0d-4e0a-a04d-951f39306346&timeType=top&timeValue=12

Luonnonvarakeskus 2022b. Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä muuttujina ELY-keskuksittain. Hakupäivä 7.1.2023. https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/01_Maatalous_ja_puutarhayrit_lkm_ELY.px/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=ba437e4d-86bc-4019-b055-ba126c9c7f4f&timeType=from&timeValue=2010

Luonnonvarakeskus 2022c. Käytössä oleva maatalousmaa ELY-keskuksittain, muuttujina vuosi, laji ja ELY-keskus. Hakupäivä 7.1.2023. https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_22%20Kaytossa%20oleva%20maatalousmaa/01_Kaytossa_oleva_maatalousmaa_ELY.px/table/tableViewLayout2/?loadedQueryId=ef19f24c-0848-40b5-a058-ba448e359fc8&timeType=top&timeValue=1

Luonnonvarakeskus 2022d. Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne 2022 (ennakko). Hakupäivä 7.1.2023. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne-2022-ennakko>

Luonnonvarakeskus 2022e. Maatalouslaskenta 2020: Maatalous- ja puutarhayritysten muu yritystoiminta 2020. Hakupäivä 7.1.2023. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/maatalous-ja-puutarhayritysten-muu-yritystoiminta/maatalouslaskenta-2020-maatalous-ja-puutarhayritysten-muu-yritystoiminta-2020>

Luonnonvarakeskus 2022f. Kotieläinten lukumäärä 1.4. ja 1.5. muuttujina Vuosi, ELY-keskus,
Muuttuja ja Laji. Hakupäivä 27.3.2023.
https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_12%20Kotielainten%20lukumaara/01_Kotielainten_lukumaara_kevaalla_ELY.px/table/tableViewLayout2/

Luonnonvarakeskus 2022g. Nautojen lukumäärä muuttujina Vuosi, ELY-keskus ja Luokka Tau-
lukko: Nautojen lukumäärä 1.12. Hakupäivä 27.3.2023.
https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_12%20Kotielainten%20lukumaara/07_Nautojen_lukumaara_joulukuussa.px/table/tableViewLayout2/?loadedQueryId=912c4c6f-29b0-4dba-8991-1352180c0ab3&timeType=top&timeValue=1

Luonnonvarakeskus 2023. Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden ulkomaankauppa 2022 (ennakko). Hakupäivä 14.3.2023. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/maataloustuotteiden-ja-elintarvikkeiden-ulkomaankauppa/maataloustuotteiden-ja-elintarvikkeiden-ulkomaankauppa-2022-ennakko>

Maa- ja metsätalousministeriö 2022a. Maatalouspolitiikka. Hakupäivä 28.12.2022.
<https://mmm.fi/ruoka-ja-maatalous/politiikka/maatalouspolitiikka>

Maa- ja metsätalousministeriö 2022b. Tukien osuus maatalouden kokonaistuotosta noin kolmanneksen. Hakupäivä 28.12.2022. <https://mmm.fi/maataloustukien-merkitys1>

Maa- ja metsätalousministeriö 2022c. Valtioneuvoston selonteko ruokapolitiikasta Ruoka2030, Suomi-ruokaa meille ja maailmalle, 3, 10. Hakupäivä 28.12.2022. <https://mmm.fi/documents/1410837/1923148/Ruokapoliittinen+selonteko+Ruoka2030/d576b315-41fe-4e9d-9d02-8462c5ae5895/Ruokapoliittinen+selonteko+Ruoka2030.pdf?t=1486504109000>

Maa- ja metsätalousministeriö 2022d. Maatalouden tukijärjestelmä. Hakupäivä 23.1.2023.
<https://mmm.fi/maataloustuet>

Maa- ja metsätalousministeriö 2022e. CAP-uudistuksen 2023–2027 tilannekatsaus. Hakupäivä 21.11.2022. <https://www.ely-keskus.fi/documents/13166/0/CAP-uudistuksen+tilannekatsaus+30.3.2022+-+Martti+Patjas.pdf/0c5b2f32-2219-c4c5-36ac-d22d625e1da3?t=1649329508240>.

Maa- ja metsätalousministeriö 2023. Kuvaus Suomen CAP-suunnitelman 2023-2027 toimenpiteistä. Hakupäivä 16.3.2023. <https://mmm.fi/documents/1410837/12210688/Kuvaus+Suomen+CAP-suunnitelman+2023-2027+toimenpiteist%C3%A4.pdf/e7a6a038-b11c-c2c9-b6d6-20d0757bfa6b/Kuvaus+Suomen+CAP-suunnitelman+2023-2027+toimenpiteist%C3%A4.pdf?t=1639749091659>

MTK 2022. Ilmastokysymykset ratkaistaan siellä missä ne vaikuttavat eniten - Maatalouden ilmastotiekartta. Hakupäivä 20.2.2023. <https://www.mtk.fi/ilmastotiekartta>

MTT raportti130 2014. EU:n yhteinen maatalouspolitiikka vuosina 2014–2020 ja Suomen maatalous. Hakupäivä 20.2.2023. <http://www.mtt.fi/mttraportti/pdf/mttraportti130.pdf>

Nivalan alueellinen maaseutuhallinto 2022. Alustavat pinta-alatuet vuonna 2022, €/ha (C2-alue). Hakupäivä 28.3.2023. <https://maatalous.nivala.fi/wp-content/uploads/2022/03/peltotuet2022.pdf>

Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskuksen sekä ProAgria KeskiPohjanmaan asiantuntijat 2023. Eläinten hyvinvointikorvauksen kyselytunti 2023. Hakupäivä 9.4.2023. https://www.kpedu.fi/docs/default-source/projektisivustot/tietolinkki/ehk-naudat_vastaukset_2023-01-20.pdf?sfvrsn=e4e241b2_2

Ruokavirasto 2022a. Kustannusten nousu karsi maatalouden investointeja vuonna 2021. Hakupäivä 28.12.2022. <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/tuet-ja-rahoitus/uutiset/kustannusten-nousu-karsi-maatalouden-investointeja-vuonna-2021/>

Ruokavirasto 2022b. Tukien perusteena maatalousmaa ja korvauskelpoisuus. Hakupäivä 21.11.2022. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/tuet-uudistuvat/maatalous/mika-muuttuu-pelto-tuissa/tukien-perusteena-maatalousmaa-ja-korvauskelpoisuus/>

Ruokavirasto 2022c. Eläinten hyvinvointikorvauksen sitomusehdot 2022. Hakupäivä 6.4.2023. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/elaintuet/elainten-hyvinvointikorvaus/elainten-hyvinvointikorvauksen-sitomusehdot/elainten-hyvinvointikorvauksen-sitomusehdot-2022/>

Ruokavirasto 2023a. Ympäristökorvauksen sitomusehdot 2023. Hakupäivä 6.4.2023. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitomusehdot/ymparistokorvauksen-sitomusehdot-2023/>

Ruokavirasto 2023b. Nautojen ehdot (eläinten hyvinvointikorvauksen sitomusehdot 2023). Hakupäivä 15.3.2023. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/elaintuet/elainten-hyvinvointikorvaus/ehk-naudat/EHK-naudat-2023/>

Ruokavirasto 2023c. Maatilojen neuvonta. Hakupäivä 8.4.2023 <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/maatilojen-neuvonta/>

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Hakupäivä 20.2.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/>

Tikkanen, Jari 2023. Fosforiasetus, rahoituskauden 2023–27 neuvonta -Neuvo. Hakupäivä 16.2.2023. Esitelmä CAP27 pähkinäkuoressa – webinaarissa 24.1.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=G9-6Nq086Xs>

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista 1048/2018, 7.4. Hakupäivä 28.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181048#>

Vähäsöyrinki, Mervi 2023a. Tukijärjestelmä 2023. Hakupäivä 11.2.2023. https://www.kpedu.fi/docs/default-source/projektisivustot/tietolinkki/2_tukij%C3%A4rjestelm%C3%A4-2023-01-24_mvahasoyrinki.pdf?sfvrsn=a22140b2_2

Vähäsöyrinki, Mervi 2023b. Tukijärjestelmä 2023. Hakupäivä 11.2.2023. Esitelmä CAP27 pähkinäkuoressa – webinaarissa 24.1.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=G9-6Nq086Xs>

Peltotuet 2022 ja 2023 (alustava 5.4.2023)				
	Tuki	Korvaus 2022 €/ha	Korvaus 2023 €/ha	Huomioitavaa
EU:n suorat tuet	Perustulotuki	(perustuki) 108	115	Maksetaan hakijan hallussa olevalle maatalousmaalle, myös raiviolle. Vaihteluväli 99-139 e/ha, summa kasvaa hieman vuosittain
	Uudelleenjakotuki		18	Maksetaan samalle alalle, kuin perustulotuki, kuitenkin maksimissaan 50 ha:lle. Vaihteluväli 14,5-21 e/ha.
Ekojärjestelmän tuet	Talviaikainen kasvipeitteisyys	54	50	Maksetaan hakijan hallussa olevalle maatalousmaalle, myös raiviolle. Vaihteluväli 40-60 e/ha.
	Luonnonhoitonurmet	100	65	Maksetaan hakijan hallussa olevalle maatalousmaalle, myös raiviolle. C-alueella enintään 10 % luonnonhoitonurmea tukikelpoisesta alasta. Ei mahdollinen luomussa. Vaihteluväli 50-80 e/ha.
Valitaan vuosittain mitä haluaa toteuttaa	Vihertalonnurmet	54	80	Maksetaan hakijan hallussa olevalle maatalousmaalle, myös raiviolle. Vaihteluväli 65-95 e/ha. Ei mahdollinen luomussa
	Monimuotoisuuskasvit	300	300	Maksetaan hakijan hallussa olevalle maatalousmaalle, myös raiviolle. Vaihteluväli 270-330 e/ha.
	Erikoiskasvipalkkio		120	Maksetaan hakijan hallussa olevalle maatalousmaalle, myös raiviolle. Kevät- ja syysrypsi + rapsi, pelto- ja tarhaheerne, härkäpapu, makea lupiini, auringonkukka, öljypellava, öljyhamppu, ruistankio, tattari, linssi
	Täkkelysperunapalkkio		620	Palkkion ehtona täkkelysperunan viljelysopimus. Maksetaan hakijan hallussa olevalle maatalousmaalle, myös raiviolle.
	Luonnonhaittakorvaus	242	242	Säily entisellään, Maksetaan korvauskelpoiselle alalle. Kotieläinchorotus on poistunut. Kesantoa enintään 25 prosenttia, Mukaan lasketaan kesannot ja luonnonhoitopellot suojavyöhykkeitä
Kansalliset hehtaarituet Maksetaan korvauskelpoiselle alalle	Yleinen hehtaarituki	10	10	
	Pohjoinen hehtaarituki ruis	75	65	
	Pohjoinen hehtaarituki	75	100	
	Pohjoinen hehtaarituki valk.kasvien ja	45	60	valkuaiskasvia yli 50%
Nuoren viljelijän tuet	Nuoren viljelijän EU-tuki	79	88	Maksetaan samalle alalle kuin perustulotuki, mutta kuitenkin enintään 150 ha:lle. Ammattitaitovaatimus.
	Nuoren viljelijän kansallinen tuki	50	50	Maksetaan korvauskelpoiselle alalle. Ammattitaitovaatimus.
Ympäristösitoumuksen toimenpiteiden korvaukset Tilakohtaiset toimenpiteet Lohkokohtaiset toimenpiteet	Peltokasvit	54	45	Viljavuustutkimus, lohko-kohtaiset muistiinpanot, sekä ilmasto- ja ympäristösuunnitelma.
	Puutarhakasvit ja kumina	200	113	Viljavuustutkimus, lohko-kohtaiset muistiinpanot, sekä ilmasto- ja ympäristösuunnitelma.
	Maanparannus- ja saneerauskasvit		190	Pinta-alarajoite vuonna 2023 20 %
	Kerääjäkasvit	100	97	
	Kiertotalouden edistäminen	40	37	
	Suojavyöhykkeet	450	350	
	Turvepeltojen		100	
	Valumavesien hallinta/säätösalao	70	77	
	Valumavesien hallinta/ altakastelu ja kuivatusvesien	250	214	
	Puutarhakasvien vaihto-ohjauksen menetelmät		500	
	Lintupellot		600	
	Poistuneet tuet	Viherryttämistuki	64	
Peltokasvipalkkio, ruis		60		
Lietelannan sijoittaminen		40		
Saneerauskasvit moniv.		300		
ympäristönurmet		104		
				Lappalainen 2023. https://www.kpedu.fi/docs/default-source/projektisivustot/tietolinkki/cap27-pohjois-suomi-20230405_jlappalainen.pdf?sfvrsn=feb14db2_2

CAP 2023-2027 - Ohjelmakauden vaikutus maatalouden harjoittamiseen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella.

Olemme Tanja Mainio ja Kirsimaria Pakonen ja olemme agrologiopiskelijoita Oulun ammattikorkeakoulussa. Teemme opinnäytetyötä maatalouden uudesta ohjelmakaudesta CAP 2023-2027 ja sen vaikutuksesta maatalouden harjoittamiseen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella. Kyselyllä haluamme selvittää miten viljelijät kokevat uuden ohjelmakauden vaikutukset oman maatilayrityksen toimintaan ja huoltovarmuuteen. Vastaamiseen kuluu aikaa noin 5-10 minuuttia, kysely on avoinna 16.1.-31.1.2023. Kaikki kyselyssä kerätty tieto käsitellään luottamuksellisesti eikä yksittäisiä vastauksia voida liittää vastaajiin. Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista. Kyselyyn vastaaminen ei myöskään velvoita teitä mihinkään. Työn on tilannut MTK Pohjois-Suomi.

Kyselyn lopuksi on mahdollisuus jättää yhteystiedot arvontaa varten, vastanneiden kesken arvomme MTK-Pohjois-Suomen lahjoittamia tuotepalkintoja.

Yhteystiedot
Tanja Mainio

Kirsimaria Pakonen

TAUSTATIEDOT

1. Missä maatilanne sijaitsee

- Kainuu
- Pohjois-Pohjanmaa

2. Paljonko tilalla on peltoa

- Alle 10 ha
- 10-49 ha
- 50-99 ha
- 100-149 ha
- 150-200 ha
- Yli 200 ha

3. Vastajaan ikä

- Alle 25
- 25-34
- 35-45
- 46-55
- 56-65
- Yli 65

4. Mikä on tilan päätuotantosuunta? *

- Maidontuotanto
- Naudanlihantuotanto
- Emolehnäntuotanto
- Hevostalous
- Lammastalous
- Vihannesviljely
- Viljanviljely
- Marjanviljely
- Peruna- tai juuresviljely
- Heinäviljely
- Muu, mikä

5. Harjoitatteko maataloutta päätoimisesti?

- Kyllä, pääosa tilan tuloista muodostuu maatilayrityksen toiminnasta.
- Ei, mutta harjoitamme tilalla myös muuta yritystoimintaa maatalouden lisäksi (Esim. koneurakointi, metsätalous).
- Ei, pääosa tuloista tulee tilan ulkopuolella.

ASENTEET

6. Mitkä seuraavista vaikuttavat päätöksienne viljelijänä? Valitkaa kolme sopivinta vaihtoehtoa.

- Maaseutumaiseman säilyminen
- Peltojen kasvukunnon turvaaminen ja edistäminen
- Mahdollisimman laadukas ja runsas sato
- Tukien optimointi
- Luonnon monimuotoisuus
- Huoltovarmuus
- Ammattiylpeys
- Muu, mikä

7. Mihin seuraavista suomalaisten maatilayritysten tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota? Valitkaa kolme sopivinta vaihtoehtoa.

- Maaseutumaiseman säilyminen
- Peltojen kasvukunnon turvaaminen ja edistäminen
- Mahdollisimman laadukas ja runsas sato
- Tukien optimointi
- Luonnon monimuotoisuus
- Huoltovarmuus
- Ammattilypeys
- Kannattava tuotanto
- Muu, mikä

LUOMU

8. Onko tilanne luomussa?

- Kyllä, pellot.
- Kyllä, koko tila.
- Ei.

9. Onko tarkoituksenne jatkaa luomuviljelyä alkavalla ohjelmakaudella?

- Kyllä
- Ei

10. Oletteko siirtymässä luomuviljelyyn alkavalla ohjelmakaudella?

- Kyllä
- Ei

HIILENSIDONTA

11. Oletteko halukas käyttämään peltoja nykyistä enemmän hiilensidontaan, vaikka se rajoittaisi nykyistä viljelytapaa?

- Kyllä
- Ei

12. Mikä olisi mielestänne riittävä korvaus, jolla olisitte valmis sitoutumaan hiilensidontaan?

- Alle 100 €/ha
- 100-200 €/ha
- Yli 200 €/ha

13. Mitä keinoa mieluiten käyttäisitte hiilensidontaa? V Valitkaa kolme sopivinta vaihtoehtoa.

- Monivuotiset viljelykasvit
- Kevennetty maanmuokkaus
- Talviaikainen kasvipeitteisyys
- Peltojen poistaminen tuotannosta
- Salaoituksen lisääminen
- Kosteikon perustaminen
- Viljan vähentäminen
- Typpilannoituksen tehostaminen
- Turvemaidilla viljelyn vähentäminen
- Muu, mikä

HUOLTOVARMUUS

14. Miten koette oman osanne huoltovarmuusketjussa?

- Erittäin tärkeänä
- Tärkeänä
- Kohtalainen
- Heikkona
- Erittäin heikkona
- En osaa sanoa

15. Miten koette, että kauppa huomioi alkutuottajat osana huoltovarmuusketjua?

- Erittäin hyvin
- Hyvin
- Kohtalaisesti
- Huonosti
- Erittäin huonosti
- En osaa sanoa

16. Onko mielestänne uudella ohjelmakaudella huomioitu riittävästi Suomen huoltovarmuuden turvaaminen myös jatkossa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

17. Mitä toimenpiteitä mielestänne vaadittaisiin, jotta huoltovarmuus olisi turvattu myös jatkossa? Voitte valita useamman vaihtoehdon

- Peltojen kasvukunnon ylläpito
- Tuottajahinnan kehitys
- Kotimaisen ruuan suosiminen julkisella sektorilla
- Byrokratian keventäminen
- Kierrätyslannoitteiden lisääminen
- Lannoitteiden kotimaisuusasteen nosto
- Kone- ja varaosatuotannon kotimaisuusasteen nosto
- Energiaomavaraisuuden nosto
- Tilalle rakennettavien biovoimaloiden tuen korottaminen
- Muu, mikä

TILAN TULEVAISUUS

18. Suunnitteletteko tuotantosuunnan muutosta?

- Kyllä
- Ei

19. Mikäli suunnittelette tuotantosuunnan muutosta, mikä on syynä tähän?

- Työmäärän vähentäminen
- Kannattavuuden parantaminen
- Tilanpidon jatkaminen nykyisellään edellyttäisi isoja investointeja, joihin ei ole valmiutta.
- Muu, mikä

20. Suunnitteletteko lopettamista?

- Kyllä
- Ei

21. Mikäli suunnittelette tilanpidon lopettamista, mikä on syynä tähän?

- Terveys
- Eläköityminen
- Henkilökohtaiset syyt
- Taloudellinen tilanne
- Jatkaminen edellyttäisi isoja investointeja
- Tilalla ei ole tarpeeksi peltopinta-alaa
- Tilalle ei ole jatkajaa
- Muu, mikä

22. Onko tiedossanne jatkajaa tilalle? *

- Kyllä
- Ei
- Asia ei ole ajankohtainen

23. Mikäli tiedossanne on jatkaja tilalle, onko kyseessä?

- Sukupolvenvaihdos
- Tilan myynti
- Tilan vuokraaminen

CAP 2023–2027

24. Miten hyvin tunnette uuden ohjelmakauden tavoitteet? *

- Erittäin hyvin
- Hyvin
- Kohtalaisesti
- Huonosti
- Erittäin huonosti
- En tunne lainkaan

25. Miten uskotte uuden ohjelmakauden vaikuttavan maatilanyrityksen kannattavuuteen?

- Parantaa, miksi
- Heikentää, miksi
- Pysyy ennallaan, miksi

26. Tähän mennessä saadun tiedon perusteella onko asioita, jotka koette joko parempana tai huonompana verrattuna aiempaan?